

Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta

Monika Nezhybová
Trestný čin zabití
Diplomová práce

Olomouc 2019

„Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Trestný čin zabití vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje.“

V Olomouci dne 25. 11. 2019

Monika Nezhybová

Ráda bych touto cestou poděkovala paní JUDr. Bronislavě Coufalové, PhD. za cenné rady a trpělivost při vedení mé diplomové práce.

Seznam použitých zkratk

ČR	Česká republika
KS	Krajský soud
LZPS	Usnesení České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů
NS	Nejvyšší soud
OS	Okresní soud
OČTŘ	Orgány činné v trestním řízení (§12 odst. 1 TŘ)
MS ČR	Ministerstvo spravedlnosti České republiky
TZ	Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů
TrZ	Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
TŘ	Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů
VS	Vrchní soud
ZSVM	Zákon č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, ve znění pozdějších předpisů

Obsah

Seznam použitých zkratk	4
Úvod	7
1. Historický vývoj trestného činu zabití	9
2. Trestný čin zabití dle zákona č. 40/2009 Sb.	13
3. Skutková podstata trestného činu zabití	16
4. Úmyslné usmrcení	22
4.1. Silné rozrušení	24
4.2. Předchozí zavrženíhodné jednání poškozeného	27
4.3. Vývojová stádia trestného činu zabití	28
5. Vražda vs. Zabití	30
6. Konkrétní trestní případ	33
6.1. Vražda tchána v Bedihošti u Prostějova	33
7. Dokazování	38
7.1. Nález Ústavního soudu III. ÚS 3395/10-1 ze dne 18. 9. 2012	38
8. Ukládání trestu	42
8.1. Tresty.....	42
8.2. Ochranná opatření	45
8.3. Trestní sankce za trestný čin zabití.....	45
9. Komparace se zahraniční právní úpravou	47
Německo	47
Rakousko	48
Slovensko	49
Francie	50
Polsko	50
Závěr	51
Seznam použitých zdrojů	54
Monografie.....	54
Komentáře.....	55
Odborné časopisy.....	55
Právní předpisy.....	56

Důvodové zprávy.....	57
Internetové zdroje.....	57
Judikatura.....	57
Abstrakt	59
Abstract	59
Klíčová slova	61
Key words.....	61

Úvod

Trestný čin ve smyslu §141 zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku, je řazen jako privilegovaná skutková podstata zabití až do nového trestního zákoníku z roku 2009. Odborná veřejnost se dlouho dovolávala zakotvení takové právní úpravy, která by reflektovala případy úmyslných usmrcení, ke kterým dochází v důsledku privilegujících okolností. Tyto okolnosti jsou společensky omluvitelné a je třeba zohledňovat jejich typovou závažnost na rozdíl od trestného činu vraždy. Trestné činy vraždy a zabití se stále řadí do skupiny těch nejzávažnějších trestných činů především kvůli chráněnému objektu, na což nesmíme zapomínat.

Cílem práce bude uceleným způsobem popsat trestný čin zabití jako takový. Důraz kladu především na vymezení základních pojmů a detailní rozbor platné právní úpravy. Práce zahrnuje také srovnání skutkových podstat vraždy a zabití, s důrazem na proces dokazování a rozlišování těchto trestných činů. Pro naplnění stanoveného cíle jsem využila judikatury soudů.

Téma trestný čin zabití jsem si vybrala právě s ohledem na jeho relativně nové zakotvení v trestním zákoníku. Spatřuji problematiku především ve vztahu k procesu dokazování. Je třeba se zaměřit na judikaturu a brát v potaz účel zavedení tohoto ustanovení do trestního zákoníku. Účelem zákonodárce bylo zmírnit trestní sazby pro usmrcení v důsledku silného rozrušení či předchozího jednání poškozeného, což je patrné z nálezů a judikatury soudů.

Pro svou práci jsem si stanovila výzkumnou otázku: *Je právní úprava trestného činu zabití ve vztahu k dokazování dostatečná?*

Na tuto otázku se snažím odpovědět dvěma klíčovými otázkami:

- *Jaká jsou rozlišující kritéria pro posuzování vraždy na rozdíl od trestného činu zabití?*

Hypotéza: V případě, kdy je hlavním rozlišujícím kritériem mezi trestným činem vraždy a zabitím motiv pachatele v době spáchání trestného činu, jak k tomuto přistupují soudy vzhledem k dokazování.

- *Jak často se přistupuje k právní kvalifikaci úmyslného usmrcení jako trestného činu zabití?*

Hypotéza: Častější právní kvalifikací úmyslných usmrcení je vražda podle §140 TrZ, mnohem méně pak orgány činné v trestním řízení přistupují ke kvalifikaci činu jako trestného činu zabití.

První kapitola je věnována historickému exkurzu, neboť předchozí právní úpravy tento institut neznaly.

V druhé kapitole se zabývám trestným činem zabití, jako takovým, jak jej definuje zákon č. 40/2009 Sb. včetně krátkého rozboru důvodové zprávy vzhledem k potřebě diferenciovat skutkovou podstatu vraždy.

Další kapitola vymezuje skutkovou podstatu zabití. Podkapitoly jsou členěny na dílčí typové znaky skutkové podstaty. Jimiž jsou objekt, objektivní stránka, subjekt a subjektivní stránka trestného činu.

Čtvrtá kapitola mé práce je věnována úmyslnému usmrcení obecně. V samostatných podkapitolách poté popisují stav silného rozrušení a předchozího zavrženíhodného jednání poškozeného. Závěr této kapitoly věnuji vývojovým stádiím trestného činu zabití.

V samostatné kapitole se zabývám rozlišením trestných činů vraždy a zabití. Zahrnuty jsou také konkrétní statistické údaje, které odrážejí nepoměr právních kvalifikací vraždy a zabití. Dále obecně přístup k trestnému činu zabití, kdy OČTŘ přistupují k této kvalifikaci jen velmi zřídka.

Šestou kapitolu věnuji rozboru konkrétního trestního případu – vražda tchána v Bedihošti u Prostějova. V případě bylo usilováno o právní kvalifikaci trestného činu jako trestného činu zabití, namísto toho byl čin kvalifikován jako vražda dle §140 TrZ.

V sedmé kapitole se blíže zabývám problematikou dokazování s ohledem na konkrétní nález Ústavního soudu a to Nález Ústavního soudu III. ÚS 3395/10-1 ze dne 18. 9. 2012.

Poslední kapitoly mé práce jsou věnovány trestním sankcím včetně statistických údajů, které odrážejí nejčastěji ukládané sankce za zabití a konkretizaci těchto sankcí. Práce obsahuje i komparaci se zahraniční právní úpravou.

1. Historický vývoj trestného činu zabití

V kapitole nebudu rozsáhle popisovat historii trestného činu zabití od počátku nejstarších dob, není to pro mou práci stěžejní. Nastíním pouze historicky důležitou linii. Budu se zabývat vývojem právní úpravy od vzniku Československé republiky po současnost. Pozornost budu věnovat především vývoji trestního práva. Nový institut trestného činu zabití je zakotven až v souvislosti se zákonem č. 40/2009 Sb..

Pokud jde o trestné činy proti životu, trestní zákoník upravoval skutkovou podstatu vraždy a vraždy novorozeného dítěte matkou. Tyto trestné činy jsou systematicky zařazeny v hlavě šesté – Trestné činy proti životu a zdraví (§216-228). Zvláštností je zařazení trestných činů proti životu a zdraví až do hlavy šesté, kdy toto řazení odpovídá právem chráněným zájmům od těch nejdůležitějších až po ty méně důležité. „Důležitějšími“ právem chráněnými zájmy tak byly například trestné činy proti republice, trestné činy hospodářské či trestné činy proti pořádku ve věcech veřejných. Například u trestného činu velezrady byla stanovena trestní sazba u základní skutkové podstaty na deset až pětadvacet let. U kvalifikované skutkové podstaty byl pachatel potrestán smrtí.

Vražda byla upravena v §216 zákona č. 88/1950 Sb.

(1) Kdo jiného úmyslně usmrtí, bude potrestán odnětím svobody na patnáct až pětadvacet let.

(2) Odnětím svobody na doživotí nebo smrtí bude pachatel potrestán,

- a) dopustí-li se činu uvedeného v odstavci 1 na několika osobách nebo opětovně,*
- b) dopustí-li se takového činu při loupeži nebo způsobem zvláště surovým, nebo*
- c) je-li tu jiná zvláště přitěžující okolnost.*

Objektivní stránka vraždy v podstatě odpovídá dnešnímu znění. Jak je patrné viz výše trestní sazba byla stanovena na patnáct až pětadvacet let, což je poměrně přísný trest za obdobu vraždy v dnešním pojetí. Ještě přísnější sankce je pak stanovena u kvalifikované skutkové podstaty, kdy pachateli trestného činu hrozí doživotí nebo dokonce smrt.

Výčet okolností kvalifikujících užití vyšší trestní sazby je na první pohled poměrně úzký. Ovšem dává možnost značného rozšíření, řekla bych až svévole skrytým pod písmenem c) je-li tu jiná zvláště přitěžující okolnost. Co je onou „zvláště přitěžující okolností“ nebylo nikde přesně definováno a tak si pod tímto pojmem lze dovodit takřka cokoliv. Ani praxe nedávala jasná vodítka k tomu, co je konkrétně pojmem myšleno. V praxi se tak postihovaly mj. vraždy spáchané na rodičích či jiných blízkých příbuzných či vraždu bezbranných osob.¹

---

¹ TAUCHEN, Jaromír; SCHELLE Karel. *Trestné činy proti životu a zdraví včera a dnes*. Ostrava: Key Publishing, 2015. Monografie (Key Publishing), s. 151.

Toto ustanovení se mi zdá problematické vzhledem k faktu, že spáchání vraždy v kvalifikované skutkové podstatě se trestalo doživotím či trestem smrti. Požadavek určitosti by zde tak byl na místě.

Vražda novorozeného dítěte matkou je obsažena hned v paragrafu následujícím a to sice v §217, který říká: „*Matka, která v rozrušení způsobeném porodem úmyslně usmrtí své novorozené dítě při porodu nebo hned po něm, bude potrestána odnětím svobody na pět až deset let.*“ Objektivní stránka tohoto trestného činu v zásadě odpovídá dnešnímu pojetí vraždy novorozeného dítěte matkou. Trestní sazba je zde stanovena na pět až deset let, při čemž dnešní trestní sazba je o něco nižší a to tři až osm let.

V prosinci roku 1956 byl trestní zákon opět změněn a to zákonem č. 63/1956 Sb., který měl napravit nejviditelnější nedostatky trestního zákona z roku 1950. Z mého pohledu přijetím zákona č. 63/1956 Sb., konečně došlo k jistému zmírnění trestních sankcí. Změnu můžeme spatřit vzhledem k možnostem upuštění od potrestání v případech, kdy se jednalo o čin „menšího významu“ a dále ke snížení trestních sazeb u řady skutkových podstat ve zvláštní části zákona.

V období let 1918 až 1956, není patrný ani náznak zavedení privilegované skutkové podstaty. Za největší pokrok bylo považováno až částečné zmírnění trestních sankcí a upuštění od idey co možná nejtvrdějších trestů v roce 1956. Novelizovaná podoba činila určitý podklad pro trestní zákoník následující.

V roce 1961 byl přijat trestní zákoník (zákon č. 140/1961 Sb.), v podstatě jako důsledek nové ústavy. Ta byla pojímána jako socialistická, v důsledku čehož dochází i v trestním zákoníku k terminologickým změnám. Pokud jde o úmyslná usmrcení, trestné činy proti životu a zdraví nalezneme dokonce až v hlavě sedmé. Z hlediska systematického zařazení opět byly důležitější právem chráněné zájmy shodně, jak bylo uvedeno výše. Jako privilegovanou formu vraždy obsahoval trestní zákoník vraždu novorozeného dítěte matkou v §220. Znění tohoto trestného činu i trestní sazba jsou v podstatě shodné se současnou právní úpravou.

Ovšem stále není vyslyšena potřeba zakotvení privilegované skutkové podstaty úmyslného usmrcení, po kterém odborná veřejnost volá již tak dlouhou dobu.

„Prudké rozrušení pachatele, zpravidla vyvolané provokací poškozeného, je v systémech rozlišení úmyslných usmrcení zdaleka nejběžnějším diferenciacním kritériem pro vymezení jejich mírnější trestní formy. Absence privilegované skutkové podstaty v podobě afektdeliktu v trestním zákoně z r. 1961 byla patrná i ve srovnání s tehdy platnými úpravami

*jiných států socialistického tábora (RSFSR, NDR, Bulharsko, Rumunsko atd.), čehož si československá trestněprávní teorie byla vědoma.*²

V roce 1972 pak na vzrůstající potřebu zakotvení privilegované skutkové podstaty reagovala i legislativní sekce ministerstva spravedlnosti, která ve svém návrhu doporučila její zařazení do trestního zákona.³ Požadavkům ministerstva spravedlnosti ani odborné veřejnosti, jež si potřebu diferenciací taktéž velice dobře uvědomovala, nebylo vyhověno. Až do roku 1990 tak zůstávala privilegovaná skutková podstata zcela opomíjena.

V tomto mezidobí se z řad odborné veřejnosti k problematice vyjadřoval ve své monografii pouze J. Zapletal a to na základě svých kriminologických poznatků. Už v té době zachytil podstatu privilegované skutkové podstaty postihující „úmyslná usmrcení spáchaná ve stavu silného rozrušení vyvolaném násilím nebo závažnou urážkou ze strany poškozeného“⁴ jež se svou podstatou moc neliší od současné právní úpravy trestného činu zabití zakotveného v trestním zákoníku.

Novelou roku 1990 (zák. 175/1990 Sb.) pak byly přidány kvalifikační znaky pro odstupňování těžších případů vraždy. V tomto ohledu můžeme poprvé spatřovat reflexi zákonodárce na vzrůstající potřebu vrátit se k otázce privilegovaných skutkových podstat úmyslného usmrcení. Na nedostatečnost postupu dle §40 tr. zák. zařazeného v obecné části – o mimořádném snížení trestu odnětí svobody odkazuje i poznámkové vydání J. Jelínka a Z. Sováka.⁵

Fenomén afektdeliktů zůstává i nadále zcela opomíjen a to i neschválené verzi osnovy nového trestního zákoníku z let 2004 – 2006. Tato osnova neodstraňovala stav, kdy jsou jako vrazi stigmatizováni pachatelé činů jinak morálně ospravedlnitelných. „*Týraná žena, která v silném rozrušení probodla násilnického druha, zůstává z hlediska §113 původní osnovy pachatelkou vraždy – stejně jako sériový vrah dětí či „podnikatel“ plánovitě odstraňující své konkurenty.*“⁶ Není zde dán žádný terminologický rozdíl mezi vraždami vyšší nebo nižší míry závažnosti pro společnost. Nejen terminologické neodlišování bylo problematické. Dalším problémem byly samozřejmě trestní sazby, kdy trestní sazba za prostou vraždu podle §113

---

² HOŘÁK, Jaromír. *Trestněprávní a kriminologické aspekty vražd*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2011, s. 205.

³ EYSSELT, Eduard. K trestnému činu vraždy. *Socialistická zákonnost: časopis pro právní praxi*. Praha: Ministerstvo spravedlnosti ČSR, 1974, roč. 22, číslo 6, s. 324.

⁴ ZAPLETAL, Josef. *Úmyslná usmrcení: (kriminologická a trestněprávní studie)*. Praha: Generální prokuratura ČSSR, 1980., s. 65.

⁵ JELÍNEK, Jiří; SOVÁK, Zdeněk. *Trestní zákon a trestní řád: novelizované znění trestních kodexů: poznámky - judikatura*. Praha: SEVT, 1990. s. 191.

⁶ HOŘÁK, Jaromír. *Trestněprávní a kriminologické aspekty vražd*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2011, s. 205.

odst. 1 původní osnovy byla stanovena na 10 až 18 let, přičemž pod tuto kategorie spadalo i usmrcení v afektu. Je zde poměrně hezky vidět jakási rezignace ze strany zákonodárce reflektovat právě privilegovanou podstatu usmrcení ve vztahu k vraždě a to ať už terminologicky či zohledněním nižší trestní sazby stanovené pro pachatele trestného činu spáchaného ať už v afektu či vyprovokované předchozím jednáním poškozeného.

Až nový kodex v §141 upravuje mírnější trestní delikt zabití. V původně přijatém znění zákona a to před novelou č. 306/2009 Sb. se jednalo o úmyslné usmrcení jiného „*v silném rozrušení, strachu, úleku nebo zmatku anebo v důsledku předchozího zavrženíhodného jednání poškozeného*“.

2. Trestný čin zabití dle zákona č. 40/2009 Sb.

Trestní zákoník upravuje novou privilegovanou skutkovou podstatu trestného činu zabití, které je úmyslným usmrcením za okolností, jež jsou privilegující vzhledem k motivu pachatele a odůvodňují tak jeho shovívavější postih. Zákonodárce dává odlišným označením méně závažného typu úmyslného usmrcení nájevo, že pachatelé zkratkovitě jednající v silném rozrušení způsobeném strachem, úlekem nebo zmatkem, případně v důsledku předchozího zavrženíhodného jednání poškozeného, nezasluhují stejný postih jako vrazi. Jedná se o případy, kdy je třeba odlišit typově méně závažná jednání od vraždy podle §140. I s ohledem na některé zahraniční úpravy byla do TrZ tato skutková podstata přijata.

Právní úprava zabití vychází ze zahraničních vzorů, jimiž se zákonodárci inspirovali při výběru kvalifikačních a privilegujících okolností, odlišujících různě závažné formy úmyslného usmrcení. Trestný čin zabití v pojetí české právní úpravy v sobě zahrnuje dva znaky tj. okolnost, že se pachatel trestného jednání dopustil ve formě tzv. afektdeliktu a nezávisle na tom okolnost tzv. provokace, spočívající v určité kvalifikované formě viktimologického zavinění na straně usmrcené osoby.⁷ K tomuto rozlišení viz kapitola číslo 4 - Úmyslné usmrcení.

Obecně lze říci, že jednání směřující k usmrcení jiného je v případě trestného činu zabití méně společensky závažné a v určitých situacích i pochopitelné či společensky omluvitelné. K tomu důvodová zpráva k trestnímu zákoníku, která říká: „*Dosavadní řešení v platném trestním zákoně vždy neodráží míru nebezpečnosti pachatele či morální zavrženíhodnosti jeho jednání, ale blíží se odpovědnosti za výsledek, tzn. za smrt člověka. Pachatelé tzv. situačních vražd, jež jsou mnohdy dílem tragického okamžiku, musejí podle platných českých předpisů počítat s trestním postihem podstatně tvrdším, než např. bezohlední pachatelé trestných činů vydírání, útisku, pohlavního zneužívání, týrání svěřené osoby, kuplířství či obchodování s lidmi. Pomíneme-li aplikaci ustanovení o obecných polehčujících okolnostech či mimořádný postup ukládání trestu odnětí svobody pod dolní hranici trestní sazby. Je zřejmé, že dosavadní základní skutková podstata trestného činu vraždy není s to, postihnout rozdíly mezi úmyslným usmrcením, k němuž došlo na základě tzv. viktimologického zavinění, kdy poškozený sám svým zavrženíhodným jednáním vytváří kriminogenní situaci, ale není s to vystihnout ani mnohdy zásadní rozdíly ve skutkových okolnostech co do plánovitosti vraždy či naopak spontánnosti smrtícího útoku (srov. k tomu i novou úpravu vraždy podle 138 odst. 1 a 2 návrhu). Z těchto důvodů osnova trestního*

---

⁷ HOŘÁK, Jaromír. Vražda a zabití v novém trestním zákoníku. *Bulletin advokacie*, 2009, č. 10, s. 53-66.

zákoníku zavádí tuto novou skutkovou podstatu, která na tyto výtky, pokud jde o nejpodstatnější body, reaguje.“ Důvodová zpráva mimo jiné také zmiňuje poměrně časté zakotvení takovéto úpravy i v zahraničních právních úpravách. Konkrétně je zmiňována úprava čl. 113 švýcarského trestního zákoníku při jednání pachatele „*v ospravedlnitelném silném hnutí myslí nebo pod silným duševním tlakem*“. Podobnou privilegovanou skutkovou podstatu usmrcení „*pod vlivem silného hnutí myslí omluvitelného okolnostmi*“ již zná i trestní zákoník Polska. A taktéž rakouská právní úprava, kde pod privilegovanou skutkovou podstatu zabití podle ustanovení § 76 trestního zákoníku spadají případy, kdy se pachatel nechal „*strhnout k usmrcení jiného v silném, obecně pochopitelném hnutí myslí*“. Vzhledem k poměrně častému zakotvení právě i v zahraničních úpravách nám blízkých odborná veřejnost začala také volat po úpravě naší legislativy.⁸

Pro srovnání prof. Musil na základě svých poznatků získaných z odborné a profesní praxe a to nejen studiem literatury, vyšetřovacích a soudních spisů ale i bezprostředním kontaktem s pachateli vydal článek zabývající se pestrostí skutků, jež jsou všechny kvalifikovány stejně a to sice jako trestný čin vraždy. Konkrétně uvádí dva případy vražd, kdy motivy obou pachatelů byly zcela odlišné, ale v konečném důsledku samotný trest jim uložený byl téměř totožný. I v případě kdy soud využil mimořádného snížení trestu odnětí svobody dle §40 TZ byl trest „pouze“ o dva nižší u pachatele, jehož čin nebyl pro společnost tak ohrožující oproti pachateli trestného činu, jehož jednání je zcela zavrženíhodné. Oba pachatelé byli stejně zařazeni k výkonu trestu do věznice se zvýšenou ostrahou podle §39a odst. 2 písm. d) TZ a na oba se budou vztahovat přísnější podmínky pro eventuální podmíněné propuštění od výkonu zbytku trestu odnětí svobody dle §62 odst. 1 TZ. Další podstatnou skutečností je pak i to, že oba pachatelé trestného činu bez rozdílu dostali přílepek "vrah" a budou tak do konce svého života stigmatizováni tímto označením.⁹

V novém TrZ č. 40/2009 Sb., tak již byla zohledněna potřeba diferenciovat skutkovou podstatu vraždy, tak aby dopadala i na případy tzv. situačních vražd, jež jsou mnohdy dílem tragického okamžiku. Pachatel tak nebude potrestán stejným postihem jako pachatel trestného činu vraždy, nebo podstatně tvrdším postihem než např. pachatelé trestných činů vydírání, útisku, pohlavního zneužívání, týrání svěřené osoby, kuplířství či obchodování s lidmi. Také

---

⁸ MUSIL, J. Český trestní zákon potřebuje diferencovanější skutkovou podstatu úmyslného usmrcení. *Trestní právo*, 2004, č. 10, s. 10-14.

⁹ MUSIL, J. Český trestní zákon potřebuje diferencovanější skutkovou podstatu úmyslného usmrcení. *Trestní právo*, 2004, č. 10, s. 10-14.

se zbaví „nálepky“ vraha, jež by jej stigmatizovala ještě řadu let nejen po spáchání trestného činu, ale i po odpykání si uloženého trestu.¹⁰

Na závěr kapitoly ještě krátce k trestní sazbě. V současné úpravě TrZ činí sazba v základní skutkové podstatě tři roky až deset let. U kvalifikované skutkové podstaty je pak povýšena na pět až patnáct let. Dle původního znění trestního zákoníku byla sazba stanovena odlišně a to dle důvodové zprávy na tři léta až osm let v základní skutkové podstatě. Důvodová zpráva mimo jiné propojovala trestný čin zabití s trestným činem vraždy novorozeného dítěte matkou, neboť v obou případech jde o privilegované skutkové podstaty ve vztahu k trestnému činu vraždy. Toto pojetí bylo velice kritizováno.¹¹ V odborné společnosti zavládl názor, že tyto dva trestné činy není hodno nijak ztotožňovat, jelikož trestný čin vraždy novorozeného dítěte matkou v současném pojetí je zcela specifickým a nezaměnitelným trestným činem.¹² Porod je naprosto mimořádná situace v životě ženy (matky) a jako subjekt právní ochrany si zaslouží nadměrnou ochranu a maximální schovávavost. Je tak i úlohou zákonodárce tuto zcela mimořádnou situaci respektovat.

---

¹⁰ ŽATECKÁ, Eva. Fenomén judikatury v právu - 46. Vybrané trestné činy proti životu ve světle nového trestního zákoníku a z pohledu judikatury. *Leges*, 2010, s. 396 - 402.

¹¹ Srov. HOŘÁK, Jaromír. Vražda a zabití v novém trestním zákoníku. *Bulletin advokacie*, 2009, č. 10, s. 53-66;

¹² Srov. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. prosince 2003, sp. zn. 6 Tdo 1261/2003.

3. Skutková podstata trestného činu zabití

Zabití je privilegovanou skutkovou podstatou trestného činu vraždy. Strukturálně je řazen v části druhé tj. zvláštní části trestního zákoníku, hlava I., trestné činy proti životu a zdraví. Trestný čin zabití můžeme nalézt hned v prvním dílu a to jako trestný čin proti životu. Je tím naznačena závažnost tohoto trestného činu, její charakter oproti vraždě a v neposlední řadě také stěžejní zájem na ochraně právě života každého jedince ve společnosti. Zabití upravuje konkrétně §141 TrZ, kde je stanoveno:

„(1) Kdo jiného úmyslně usmrtí v silném rozrušení ze strachu, úleku, zmatku nebo jiného omluvitelného hnutí mysli anebo v důsledku předchozího zavrženíhodného jednání poškozeného, bude potrestán trestem odnětí svobody na tři léta až deset let.

(2) Odnětím svobody na pět až patnáct let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1

a) na dvou nebo více osobách,

b) na těhotné ženě, nebo

c) na dítěti mladším patnácti let.“

Obecně lze říci, že trestný čin zabití vychází z trestného činu vraždy. Díky množství privilegujících znaků obsažených v této skutkové podstatě je třeba ji vyčlenit k samostatnosti. Není možný jednočinný souběh obou skutkových podstat uvedených výše, jelikož skutková podstata zabití je privilegovanou skutkovou podstatou trestné činu vraždy a to i vraždy podle §140 odst. 2 TrZ. Je tak ve vztahu speciality, kdy jednočinný souběh je zcela vyloučen. *„V tomto směru je významné, že v těchto výjimečných případech zákonodárce nejen postihuje čin podstatně mírněji, ale i názvem trestného činu snímá z pachatele stigma vraha.“¹³*

Pachateli trestného činu zabití pak hrozí trest odnětí svobody v rozmezí pěti, až patnácti let v případě kdy svým jednáním usmrtil dvě nebo více osob, těhotnou ženu nebo dítě mladší patnácti let. Přísnější trest jasně naznačuje zájem zákonodárce na ochraně právě těchto subjektů, které zasluhují větší ochrany v trestním právu.

---

¹³ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část.* 5. vydání. Praha: Leges, 2016, s. 532.

3.1. Objekt

Objektem trestného činu zabití je lidský život. Z tohoto hlediska lze bezpečně říci, že předmětem úmyslného usmrcení může být jedině živý člověk. K tomu, aby mohl být lidský život efektivně chráněn, je nezbytné stanovit dva, z hlediska trestního práva nejdůležitější, aspekty, jimiž je počátek lidského života, tedy okamžik narození a konec neboli smrt. V tomto ohledu považují na nutné zmínit, že LZPS ve svém článku 6 odst. 1 uvádí, že lidský život je hoden ochrany již před narozením. Lidský život je obecně chápán jinak, než jej chápe trestní právo. Ochranu lidského života před narozením zajišťuje trestní právo prostřednictvím trestných činů uvedených v hlavě I. díle 4. zvláštní části. Dále pak trestní zákon zajišťuje i ochranu plodu zprostředkovaně, a to zvýšenou trestností trestného činu vraždy danou znakem spácháním činu "na těhotné ženě", např. v podobě kvalifikace podle § 219 odst. 1, odst. 2 písm. d) trestního zákona.¹⁴

Obecně ve vědě trestního práva i v soudní praxi je za hranici, kdy lidská bytost přestává být plodem a začne býti člověkem, považován okamžik porodu. Tento názor se opírá především o znění ustanovení §142 TrZ – vražda novorozeného dítěte matkou. Porodem se z pohledu trestního práva mění plod v živého člověka. Nicméně porod je proces, který trvá určitou dobu a z hlediska trestního zákoníku je třeba zvolit určitý okamžik jako rozhraní důležité pro rozlišení právní kvalifikace.

Narození jako počátek lidského života tak počíná ve chvíli, kdy započne porod. Převážná část teorie zastává názor, že začátek porodu lze stanovit jako chvíli, kdy dítě začne opouštět tělo matky, tzn., že se při porodu objeví hlavička nebo vedoucí část dítěte.¹⁵ S tímto názorem se zcela ztotožňuji. Odlišný názor zastává A. Dolenský, který za počátek života člověka považuje již samotný začátek porodu, tedy okamžik první doby porodní.¹⁶ První doba porodní neboli fáze otevírací, končí úplným otevřením děložního čípku hlavičkou plodu.¹⁷ V tomto spatřuji značné nedostatky, neboť v případě této teorie by za začátek života byly považovány z medicínského hlediska již první kontrakce těhotné ženy a byla by poskytována zvýšená ochrana plodu namísto ochrany života ženy a jejího zdraví. K tomuto se vyjadřuje i judikatura: „*usmrcení plodu v těle matky nelze považovat za usmrcení člověka, tedy za usmrcení jiného ve smyslu ustanovení zvláštní části trestního zákona, obsahující tento znak, ale za způsobení újmy na zdraví samotné matce, součástí jejíhož těla dosud plod je*“.¹⁸

¹⁴ Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 31. srpna 2005, sp. zn. 5 To 81/2005.

¹⁵ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník*, 2. vydání, Praha: C. H. Beck, 2012, s. 1498.

¹⁶ DOLENSKÝ, Adolf. *Momentum partus*. *Trestní právo*, 1998, roč. 3, č. 3, s. 6.

¹⁷ CÍSAŘOVÁ, Dagmar. *Iura novit curia*. *Trestní právo*, 1998, roč. 3, č. 5, s. 19-20.

¹⁸ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR, publikované jako č. 10 v Bulletinu NS ČS 2/1987.

Ve zvláštních případech, kdy nedochází k porodu přirozenou cestou je nutno definovat porod jako operativní vynětí plodu, tzv. císařský řez. V tomto případě porod začíná započítáním operativního zákroku.¹⁹

V souladu s jednotným lékařským stanoviskem pak dochází k narození živého dítěte vypuzením nebo vynětím plodu z těla matčina (bez zřetele na délku těhotenství), jestliže plod po narození dýchá nebo projevuje jiné známky života, jako srdeční činnost, pulzaci pupečníku nebo aktivní pohyby svalstva, i když pupečník nebyl přerušen nebo placenta nebyla porozena.²⁰ V tomto ohledu se ztotožňuji s názorem J. Kučery, který tvrdí, že význam subsidiárních znaků spočívá v tom, že se nemůžeme uchýlit k logicky nesprávné implikaci ve smyslu, „pokud nedýchalo, nežilo“. Při pozitivním výkladu lze dovodit, že ve většině případů se podaří prokázat, že narozené dítě dýchalo a tedy žilo. Pokud tomu tak nebude v opačném případě již nelze tvrdit skutečnost, když dítě nedýchalo, nebylo živé. Jako příklad J. Kučera uvádí správně porod do vody, kdy novorozenec v podstatě ani nedostane šanci se nadechnout.²¹

Konec života neboli smrt je vykládán na základě poznatků lékařské vědy jako biologická smrt mozku (cerebrální smrt), což je takový stav organismu, u kterého je obnovení všech životních funkcí již vyloučeno.²² Smrt se zjišťuje prokázáním nevratné zástavy krevního oběhu, nebo nevratné ztráty funkce celého mozku, včetně mozkového kmene v případech, kdy jsou funkce dýchání nebo krevního oběhu udržovány uměle.²³ Okamžik zjištění smrti oběti má velký význam pro určení, kdy je trestný čin vraždy či zabití dokonán. Smrt může nastat ihned po zásahu pachatele, nebo se může jednat o dlouhodobější proces, oběť umírá v důsledku jednání pachatele. Tato oběť může zemřít například až v nemocnici, kde zrazením podlehne.

Čin spáchaný již na mrtvém člověku v úmyslu jej usmrtit je tak za podmínek uvedených v § 21 odst. 1 TrZ kvalifikován jako pokus zabití na nezpůsobilém předmětu útoku. Zde je více než viditelný jasný záměr zákonodárce chránit právě lidský život.

---

¹⁹ Srov. k tomu HÁJEK, František a kol. *Soudní lékařství*. Praha: APN, 1957, s. 283; KUČERA, Jiří. *Quis novit momentum partus (nativitatis)? Zdravotnictví a právo*, 1999, č. 12, s. 11; TICHÝ, Lukáš. *Trestný čin vraždy novorozeného dítěte matkou*. *Trestní právo*, 2006, č. 7–8, s. 23 a 24.

²⁰ TESAŘ, Jaromír. *Soudní lékařství*. 3., doplň. vyd. Praha: Avicenum, 1985, s. 690.

²¹ KUČERA, Jiří. *Naplnění znaků skutkové podstaty trestného činu vraždy novorozeného dítěte matkou*. *Trestněprávní revue*. 2003, č. 5, s. 139 – 144.

²² Zobecnující materiál Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 16. 6. 1976, Tpjf 30/76, uveřejněno pod č. 41/1976 Sb. rozh. tr. Dostupné v: *Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek*. 1976, roč. 28, s. 419 – 460.

²³ §10 odst. 3 zákona č. 285/2002 Sb. o darování, odběrech a transplantacích tkání a orgánů a o změně některých zákonů (transplantační zákon).

3.2. Objektivní stránka

Objektivní stránka trestného činu zabití je vymezena stejně jako u vraždy způsobením následku tj. usmrcením člověka. Není dále specifikováno jakým způsobem či jakými nástroji má být tohoto výsledku dosaženo. Jednání pachatele trestného činu může spočívat jak v konání, tak v opomenutí jako nepravý omisivní delikt. Zde je třeba brát na zřetel ustanovení §112 TrZ, kde vzhledem k obecným zásadám musí být zvláštní povinnost pachatele zabránit smrti a úmysl usmrtit. Opomenutí je jen za splnění těchto okolností rovno konání.

Na rozdíl od trestného činu vraždy je však u zabití vyžadováno, aby subjekt svým jednáním naplnil znaky zvláštních privilegujících okolností – silné rozrušení ze strachu, úleku, zmatku nebo jiného omluvitelného hnutí mysli anebo v důsledku předchozího zavrženého jednání poškozeného.

3.3. Subjekt

Pachatelem trestného činu zabití může být kdokoliv, jakákoliv fyzická osoba. Nejsou zde vyžadovány žádné zvláštní vlastnosti ve vztahu k pachateli trestné činu. V případě zabití tak může být pachatelem tohoto trestného činu podle českého trestního zákoníku fyzická osoba, která je v době spáchání trestného činu příčetná, dovršila patnáctý rok věku, je rozumově a mravně vyspělá (jde-li o mladistvého pachatele provinění). Co se týká právnické osoby, ta pachatelem zabití být nemůže.²⁴ Podmínky subjektu trestného činu musí být splněny kumulativně vyjma rozumové a mravní vyspělosti u mladistvých pachatelů, zde stojí vedle věku a příčetnosti jako samostatný znak provinění.

Příčetnost pachatele trestného činu není v trestním zákoníku přímo vymezena, lze její definici spatřovat v negativním vymezení v § 26 TrZ, kde jsou uvedeny důvody, pro které je pachatel trestného činu nepřičetný. O nepřičetnost se tak bude jednat ve chvíli, kdy pachatel pro duševní poruchu v době spáchání činu nemohl rozpoznat jeho protiprávnost nebo ovládat své jednání. Tedy minimálně jedna ze schopností, volní nebo rozpoznávací, musí být zcela vyloučena v důsledku duševní poruchy, aby bylo možné podle TrZ hovořit o jednání v nepřičetnosti. Legální definici duševní poruchy pak uvádí trestní zákoník v § 123. *“Trestní právo nezkoumá duševní poruchu samu o sobě, ale zajímá se o její vliv na spáchání trestného činu, tedy na schopnost rozpoznat protiprávnost činu a ovládnout jednání, tedy zjednodušeně řečeno na schopnost svobodně jednat“.*²⁵

---

²⁴ § 7 zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim.

²⁵ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část.* 5. vydání. Praha: Leges, 2016, s. 208.

Nutno také podotknout, že mohou být obě schopnosti jak schopnost rozpoznávací, tak schopnost volní zachovány ve vztahu k jednomu trestnému činu, ovšem k jinému již mohou být zcela vymizelé. V tomto případě hovoříme o tzv. parciální přičetnosti.

Od nepřičetnosti je třeba odlišovat institut zmenšené přičetnosti upravený v §27. Zmenšenou přičetností se rozumí stav, ve kterém byla v důsledku duševní poruchy výrazněji zeslabena schopnost pachatele rozpoznat, že spáchaný čin je protiprávní, nebo schopnost ovládat své jednání. U zmenšené přičetnosti jsou tak obě výše uvedené schopnosti pouze výrazně oslabeny oproti nepřičetnosti, kde jedna z těchto schopností zcela chybí. Zmenšená přičetnost není polehčující okolností, může být však důvodem pro zvláštní postup v řízení vůči pachateli trestného činu.

Dalším kritériem je zde věk pachatele. Pachatelem trestného činu mohou být pouze osoby sociálně zralé, takové osoby, které jsou schopné nést následky za své jednání. Trestní zákon stanovuje takovou sociální vyspělost hranicí patnácti let věku, kdy nastává trestní odpovědnost fyzické osoby. Podle § 25 TrZ, kdo nedovršil v době spáchaní trestného činu patnáctý rok věku, není trestně odpovědný. Trestní odpovědnost počíná dnem, který následuje po dni patnáctých narozenin. Pokud se tak pachatel trestného činu dopustí v den svých narozenin, nebude ještě trestně odpovědný.

3. 4. Subjektivní stránka

Obsahuje soubor znaků, které charakterizují psychiku pachatele ve vztahu k TČ. Jediným obligatorním znakem subjektivní stránky je zavinění a to buď ve formě úmyslu, nebo nedbalosti. K naplnění subjektivní stránky trestného činu zabití je třeba úmysl. Konkrétněji úmysl směřující k usmrcení živého člověka. Z hlediska formy se bude jednat o úmysl přímý, kdy pachatel chtěl způsobem uvedeným v trestním zákoně porušit nebo ohrozit chráněný zájem tj. lidský život. Nebo se bude jednat o úmysl eventuální, v jehož případě si byl pachatel vědom, že svým jednáním může způsobit smrt a pro případ, že ji způsobí, byl s tím srozuměn.²⁶

Mezi fakultativní znaky subjektivní stránky trestného činu pak můžeme řadit pohnutku (motiv), cíl (záměr). Jsou fakultativními v tom smyslu, že se nemusí vyskytovat v každé skutkové podstatě trestného činu, pokud ji skutková podstata trestného činu ale obsahuje, jsou obligatorní.

---

²⁶ § 15 TrZ.

U trestného činu jak vraždy, tak zabití je často problematické zjišťování zavinění pachatele trestné činu. Často jej dovozujeme pouze z okolností dané trestného činu. V tomto ohledu lze říci, že neproblematičtější při určení psychického stavu pachatele je rozlišení právě silného rozrušení v důsledku strachu, úleku či zmatku a dále potom reakce ze strany pachatele trestného činu na předchozí zavrženíhodné jednání původce. Proto je také nezbytné si jednotlivé privilegující znaky podrobněji rozebrat v dalších podkapitolách mé práce.

4. Úmyslné usmrcení

Ještě před vstupem nového trestního zákoníku v účinnost došlo k novelizaci ustanovení §141 a to zákonem č. 306/2009 Sb. Původní znění: „*Kdo jiného úmyslně usmrtí v silném rozrušení, ze strachu, úleku nebo zmatku anebo v důsledku předchozího zavrženíhodného jednání poškozeného*“. V předchozím znění §141 byla jedna čárka navíc a to hned za slovem rozrušení. Pouhé interpunkční znaménko působilo obtíže při výkladu tohoto ustanovení. Nebylo zřejmé, zda je strach, úlek, zmatek nebo jiné omluvitelné hnutí myslí zdrojem rozrušení pachatele trestného činu, nebo je rozrušení třeba vykládat zcela samostatně bez ohledu na význam slov následujících. Navíc v tomto původním ustanovení absentoval prvek omluvitelného hnutí myslí, který je klíčový ve vztahu ke snížení typové závažnosti jednání pachatele trestného činu.²⁷ Až novelou došlo k úpravě ustanovení upravující trestný čin zabití a toto dostalo podobu, v jaké ji známe dnes: „*Kdo jiného úmyslně usmrtí v silném rozrušení ze strachu, úleku, zmatku nebo jiného omluvitelného hnutí myslí anebo v důsledku předchozího zavrženíhodného jednání poškozeného, bude potrestán trestem odnětí svobody na tři léta až deset let.*“ Ani toto ustanovení již po novelizaci není zcela jednoznačné, co se týká jeho výkladu. Proto panovaly určité problémy, týkající se interpretace znaků skutkové podstaty zabití. Jednalo se především o nejasnosti, zda je předchozí zavrženíhodné jednání poškozeného chápáno jako samostatný privilegující důvod, a tudíž zda je tento fakt možno sám o sobě chápat jako podklad pro mírnější postih, nebo zda jde o další příčinu vyvolání silného rozrušení. V současné době se již odborná literatura²⁸ shodně domnívá, že skutková podstata trestného činu zabití je založena na dvou rozdílných privilegujících okolnostech.

Na jedné straně můžeme hovořit o „silném rozrušení“, které je typickým afektdeliktem, který je již delší dobu známí ze zahraničních úprav. Toto jednání má charakter omluvitelného hnutí myslí.

Jako další okruh privilegujících okolností úmyslného usmrcení se jedná o provokaci tedy „předchozí zavrženíhodné jednání poškozeného“, jež je nezávislé na omluvitelném hnutí myslí.²⁹

---

²⁷ FREMR, Robert. *Zabití – hit trestního zákoníku?* [online]. jinepravo.blogspot.cz, 25. ledna 2010 [cit. 11. listopadu 2019]. Dostupně na <<http://jinepravo.blogspot.cz/2010/01/robert-fremr-zabiti-hit-trestniho.html>>.

²⁸ Srov. ŠAMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník*, 2. vydání, Praha: C. H. Beck, 2012, s. 1491 – 1493.; JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část*. 5. vydání. Praha: Leges, 2016, s. 526-527.

²⁹ HOŘÁK, Jaromír. *Trestněprávní a kriminologické aspekty vražd*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2011, s. 209-210.

Tato skutková podstata tak v sobě zahrnuje hned dva okruhy privilegujících okolností, které stojí vedle sebe a mohou se do určité míry prolínat. Sama o sobě každá tato skutečnost postačí k subsumpci pod privilegovanou skutkovou podstatu.

Ostatně i judikatura hovoří o dvou kategoriích privilegujících okolností, jejichž užití upřesňuje takto: „*Mají-li se relevantně uplatnit obě kategorie privilegujících okolností současně, tj. má-li být důvodem právního posouzení skutku podle § 141 odst. 1 tr. zákoníku rozrušení pachatele a zároveň i předchozí jednání poškozeného, musí každá z těchto okolností sama o sobě splňovat podmínky uvedené v citovaném ustanovení, takže rozrušení pachatele musí být "silné" a předchozí jednání poškozeného musí být "zavrženíhodné". Jestliže rozrušení pachatele není silné a předchozí jednání poškozeného není zavrženíhodné, pak je vyloučeno, aby naplnění zákonných znaků trestného činu zabití podle § 141 odst. 1 tr. zákoníku bylo dovozováno ze souhrnu uvedených okolností. Každá z obou uvedených okolností je kvalitativně jiná, neboť rozrušení pachatele charakterizuje jeho duševní stav, zatímco předchozí jednání poškozeného určuje motiv činu. Intenzita, s níž je dána každá z obou uvedených okolností, se měří a vyjadřuje podle zcela jiných hledisek. V jejich vzájemném vztahu není žádný společný prvek, který by byl způsobitelným podkladem k tomu, aby kvantitativně vyjádřil souhrn obou okolností jako nějaký součet intenzity, s níž je každá z nich dána sama o sobě. Forma zavinění, se kterým byl čin spáchán, tu nemá žádný význam. To znamená, že uvedené platí i v případě, kdy pachatel usmrtil jiného v nepřímém úmyslu.*

Naproti tomu při posuzování otázky, zda pachatel jednal ve stavu silného rozrušení, není vyloučeno vyvozovat tento stav ze souhrnu více dílčích vlivů, jejichž společným znakem je omluvitelné hnutí mysli. To znamená, že působí-li na jednání pachatele zároveň strach, úlek a zmatek, případně i jiné omluvitelné hnutí mysli, a není-li žádná z těchto okolností dána sama o sobě v míře odpovídající zákonnému znaku "silné" rozrušení, pak nelze vyloučit, že tento znak bude naplněn až souhrnem více dílčích forem omluvitelného hnutí mysli. Souhrn je tu totiž tvořen dílčími činiteli, jejichž společným kvalitativním rysem je hnutí mysli. Proto lze připustit, že výsledná míra jejich vlivu může být souhrnem míry vlivu každého z nich.“³⁰ Na závěr k omluvitelným hnutím mysli jako takovým je třeba si uvědomit, že pachatel i při jednání, které je zkratkovité musí být vždy alespoň srozuměn s následkem, aby byla naplněna subjektivní stránka trestného činu zabití.

---

³⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. května 2015, sp. zn. 7 Tdo 538/2015-39.

4.1. Silné rozrušení

Úmyslné usmrcení v důsledku silného rozrušení pachatele ze strachu, úleku, zmatku nebo vyvolané jiným omluvitelným hnutím mysli nazýváme jako tzv. afekdelikt.

Judikatura definuje silné rozrušení jako „*duševní stav, v němž pachatel jak vnitřně, tak zpravidla i navenek vykazuje značné emoční vzrušení či neklid, které ovlivňují jeho další jednání a projevují se v průběhu činu, a to bez ohledu na okolnost, zda se na takovém rozrušení podílí též nervová labilita či přímo duševní porucha pachatele (tzv. psychická predispozice), anebo jestli je příčinou silného rozrušení pouze vlastní strach, úlek, zmatek nebo jiné omluvitelné hnutí mysli pachatele*“.³¹ Silné rozrušení je mimořádným stavem pachatele trestného činu. Tato mimořádnost může být reakcí na neobvyklou zátěžovou situaci, s níž pachatel nikdy dříve nepřišel do styku a dosahuje výjimečné závažnosti a intenzity. Schopnost pachatele racionálně posoudit takovou situaci a adekvátně reagovat je tak výrazně oslabena a zároveň nahrazena vystupňovanou emotivní reakcí na daný podnět. Takovým podnětem pak zásadně nebude krádež majetku pachatele, byť k ní v minulosti mohlo dojít již vícekrát, pokud navíc ani není zřejmé, kdo se dopouštěl předchozích krádeží.³² Tato reakce může mít krátkodobý nebo dlouhotrvající charakter v podobě tzv. afektu protrahovaného či chronického. Život přináší mnohá úskalí a tak nelze předem určit, co bude příčinou chronického afektu, může se jednat o dlouhodobý stres, existenční tíseň či dlouhodobý žal nad ztrátou osoby.³³ Je třeba, aby byl stále reakcí na vnější podnět a jednání bylo stále „omluvitelné“. Je třeba ještě zdůraznit, že nelze privilegiovat pachatele, který se do mimořádně situace dostal svým protiprávním jednáním. Zdrojem silného rozrušení musí být omluvitelné hnutí mysli. Jako omluvitelné hnutí mysli zákon přímo uvádí strach, úlek nebo zmatek a dále „jiné omluvitelné hnutí mysli“. Jinými slovy privilegiující okolnosti uvedené výše musí mít vždy povahu omluvitelného hnutí mysli.³⁴ Kritériem pro posuzování omluvitelnosti je obecné lidské hledisko, to co společnost vnímá jako omluvitelné dle morálních zásad, co je pro ni méně zavrženíhodným jednáním. V tomto ohledu je zásadní si uvědomit, že ačkoliv je silné rozrušení ospravedlnitelným z důvodu právě jakéhosi psychického rozpoložení pachatele, následek, jímž je usmrcení již ospravedlnitelný není. Jedná se zde stále o nejdůležitější právem chráněný zájem a to život člověka.³⁵

³¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. srpna 2010, sp. zn. 7 Tdo 793/2010.

³² Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. května 2015, sp. zn. 7 Tdo 793/2010.

³³ HOŘÁK, Jaromír. Vražda a zabití v novém trestním zákoníku. *Bulletin advokacie*, 2009, č. 10, s. 53.

³⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. května 2015, sp. zn. 7 Tdo 538/2015-39.

³⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. května 2013, sp. zn. 7 Tdo 474/2013-39.

Strachem se rozumí alespoň částečně odůvodněná obava pachatele o život vlastní nebo jiných osob, z vážné újmy na zdraví nebo jiné bezprostředně hrozící těžké újmy.³⁶ Půjde tak o vystupňovanou obavu o život vlastní nebo život blízkých osob, popřípadě jinou vážnou újmu na zdraví v důsledku níž pachatel jedná. Nejedná se o pouhé silnější emoce, ale o emotivní prožitky vystupňované, které nutně neovlivňují přičetnost, ale vedou ke značnému zúžení vědomí pachatele a k oslabení jeho zábran.³⁷ Strach je fyziologickým procesem. De facto se jedná o reakci na určitý podnět, který je pro člověka stresující či velmi nepříjemný. Tato reakce aktivuje v lidském těle (v mozkových centrech) chemické procesy, které člověka chrání před nebezpečím. Člověk dle dřívější poplachové teorie reagoval na vypjaté situaci buď to bojem, nebo útekem. Tato teorie byla dávno prohloubena a modifikována jelikož pro současného člověka ve společnosti není dána možnost na stresové situace každodenního života reagovat bojem nebo útekem. Proto se následující fyziologická poplachová reakce odehrává v pozměněné psychologické podobě, například právě ve formě projeveného agresivního jednání.³⁸ Při úvahách o původu strachu dojdeme ve většině případů k závěru, že k zabítí dochází pouze, pokud se pachatel poškozeného obává jako útočníka. Hořák ve své publikaci uvádí příklad - k usmrcení v silném rozrušení nemusí docházet jen v případech, kdy je poškozený označen za útočníka. Může se jednat o situace podobné krajní nouzi, například usmrtí-li pachatel při přírodní katastrofě či havárii v panice jinou osobu ve snaze zachránit sám sebe.³⁹ S tímto názorem se ztotožňuji. Tyto případy je třeba posuzovat zcela individuálně vzhledem k jejich specifčnosti.

Úlek je spontánní reakcí na nenadálý ohrožující podnět, může se jednat i o snahu uniknout ze situace subjektivně pro pachatele nesnesitelné okamžité tísně. Jedná se o zkratkovité jednání, ukvapené a zbrklé. Zbrkle jednající pachatel reaguje na situaci jen na základě fragmentů smyslových informací, které nemohl dostatečně racionálně zpracovat z důvodu časové tísně.

Zmatek je též řazen pod tzv. zkratkovité reakce. Opět lze hovořit o ukvapeném a zbrklém jednání. Toto jednání je motivováno odstraněním či zneškodněním zdroje ohrožení, bez konkrétní představy o míře ohrožení života jiné osoby. Od úleku je tak odlišujícím kritériem důvod proč nebyla informace o nastalé situaci racionálně zpracována. U úleku je tímto důvodem časová tíseň, kdežto u zmatku je důvodem nezpracování všech informací

---

³⁶ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní právo hmotné*. 8. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016. s. 556.

³⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. srpna 2010, sp. zn. 7 Tdo 793/2010.

³⁸ HLAVINKA, Pavel. *Psychologie pro právníky*. 3. Vydání. Univerzita Palackého v Olomouci, 2013. s. 60 - 106.

³⁹ HOŘÁK, Jaromír. *Trestněprávní a kriminologické aspekty vražd*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2011, s. 206.

podstatných pro vyhodnocení rizikové situace. Právě zmatek v těchto informacích a nespojení si jednání s možným následkem brání racionalizaci nastalé situace. Tento jev je teorií nazýván jako dezorientace.

Jiné omluvitelné hnutí mysli dává možnost rozšíření aplikace skutkové podstaty zabití i na další případy usmrcení z jiných než výše uvedených skutkových okolností. „*Příčinnou silného rozrušení pachatele může být např. žal či náhlé zoufalství z bezvýhodných osobních poměrů, ale i duševní stav způsobený změnami somatickými (silná bolest, vyčerpání, vyhladovění, dehydratace)*.“⁴⁰ O jiné omluvitelné hnutí mysli se může jednat i v případech, kdy pachatel bude reagovat v afektu hněvu. Bude se jednat většinou o případy „předchozího zavrženíhodného jednání poškozeného“, které nedosahuje takové intenzity, jako požaduje TrZ jak je nastíněno níže.⁴¹ Za omluvitelné hnutí mysli je možno dle judikatury považovat za určitých okolností i žárlivost. Žárlivost pramenící z dlouhodobé silné vzájemné emoční vazby, přičemž se nemůže jednat pouze o jednostrannou náklonost ze strany pachatele trestného činu.⁴² Jiným omluvitelným hnutím mysli může být pocit neřešitelnosti či bezvýhodnosti z dlouhodobých a stresujících manželských vztahů - manželské krize. V případech omluvitelných hnutí mysli je třeba brát na zřetel sociální hlediska a vazby, kdy právě jednou z nejdůležitějších sociálních vazeb jsou právě ty rodinné, potažmo partnerské či manželské.

Tyto vazby jsou zásadní pro člověka a v případě jejich narušení dochází k velmi stresujícím okamžikům. Snadno se pak toto narušení stává pro jedince podnětem pro jednání v afektu. Ostatně toto dokazuje i 15% zastoupení u motivů úmyslných usmrcení, kdy žárlivost předčila jak majetkové motivy, tak vraždy z „čiré agresivity“.⁴³ Znaky omluvitelné pohnuty mohou být naplněny pouze za předpokladu, že byly naplněny v takové míře, aby převážily nad významem objektu předmětného zločinu.⁴⁴ I u jiných omluvitelných hnutí mysli musíme mít na paměti jejich návaznost na podněty mimořádné intenzity a závažnosti, neboť musí být schopny vyvolat silné rozrušení, jak bylo uvedeno výše k omluvitelným hnutím mysli obecně. Naopak dle judikatury je logicky vyloučeno hovořit o omluvitelném hnutí mysli u pachatele, který zaútočí na zakročujícího policistu při útěku po spáchání jiného trestného činu, a to i v případě, že by pachatel skutečně byl silně rozrušen např. v důsledku strachu ze ztráty osobní svobody, úleku po oprávněném použití zbraně policistou apod.⁴⁵ Zde je opět vidět

---

⁴⁰ HOŘÁK, Jaromír. *Trestněprávní a kriminologické aspekty vražd*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2011, s. 207.

⁴¹ Tamtéž.

⁴² Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 5. září 2012, sp. zn. 7 Tdo 932/2012-2.

⁴³ STAŇKOVÁ, Lenka. ŠČERBA, Filip. VICHLEND, Milan. *Násilná kriminalita*. Praha: Leges, 2014, s. 237.

⁴⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. června 2015, sp. zn. 6 Tdo 681/2015-25.

⁴⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. září 2011, sp. zn. 6 Tdo 1063/2011.

zásada nepřivilegovat pachatele, který se do stavu silného rozrušení dostal vlastním protiprávním jednáním. Naopak v případě útoku na úřední osobu, jíž policista bez pochyby je, je na místě uvažovat o přísnějším potrestání.

4.2. Předchozí zavrženíhodné jednání poškozeného

Pokud jde o podmínku spočívající v předchozím zavrženíhodném jednání poškozeného, judikatura k tomuto říká: „*negativní charakter tohoto provokujícího jednání poškozeného a jeho míra musí být v odpovídajícím poměru ke značnému významu objektu skutkové podstaty zločinu zabití, jímž je lidský život. Mělo by tedy jít o úmyslné jednání poškozeného, které je mimořádně zlé, zraňující, ponižující nebo hrozící způsobením závažné újmy na právech. Přitom ve smyslu § 141 odst. 1 tr. zákoníku jde o takové předchozí zavrženíhodné jednání, jehož se dopustil právě poškozený, který byl předmětem útoku pachatele trestného činu zabití, nikoli někdo jiný nebo neznámý*“.⁴⁶ Dále k tomuto nejvyšší státní zástupkyně s odkazem na odbornou literaturu uvádí: „*zavrženíhodné jednání poškozeného (tzv. provokace) je obecně jednáním v příkrém rozporu s morálkou, které svědčí o morální zvrhlosti, bezcitnosti, bezohlednosti, sobectví a o neúctě poškozeného k ostatním osobám nebo společnosti. Míra provokujícího jednání poškozeného musí být v odpovídajícím poměru k mimořádnému významu objektu trestného činu zabití, jímž je lidský život, a mělo by jít o úmyslné jednání poškozeného, které je z hlediska etických měřítek společnosti obzvláště zlé, zraňující a pro druhé ponižující nebo hrozící jim způsobením závažné újmy na jejich právech (mučení, domácí násilí, vydírání, závažné případy pronásledování, šíření pomluv apod.)*“.⁴⁷ Musí jít o skutečně velmi intenzivní jednání. Konkrétními případy zavrženíhodného jednání mohou být dále útoky proti fyzické integritě, týrání osoby a to ať už psychického rázu či fyzické, závažné útoky na lidskou svobodu a důstojnost (zde můžeme hovořit především o šikaně, teroru, domácím násilí, útisku, vydírání, znásilnění či sexuálním nátlaku ve smyslu §186 TrZ). Pokud se jedná o zavrženíhodné jednání poškozeného ve vztahu k majetku, lze toto jednání podřadit pod pojem zavrženíhodné pouze v případech, kdy je „*škoda na majetku natolik závažná, že představuje existenční ohrožení postižených osob, citelné zhoršení životní úrovně, pád do chudoby či značné sociální nejistoty*“.⁴⁸ Mezi úmyslným usmrcením a předchozím zavrženíhodným jednáním pachatele musí být vždy vztah příčinné souvislosti. Tedy trestný čin musí vyplynout z předchozího jednání

⁴⁶Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. května 2015, sp. zn. 7 Tdo 793/2010.

⁴⁷Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. května 2015, sp. zn. 7 Tdo 793/2010.

⁴⁸ Tamtéž.

poškozeného – z provokace a současně, jednání usmrcené oběti vytvoří situaci do značné míry omezující v možnosti rozhodování pachatele. Pachatel se tak ocitá v tísní a je značně oslabena jeho schopnost adekvátně reagovat na vypjatou situaci, do které se dostává v důsledku jednání poškozeného. Naopak nelze za předchozí zavrženíhodné jednání poškozeného považovat verbální útoky (například opileckou „rýpavost“, kritiku či vulgární uražení)⁴⁹ nebo fyzické rozepré, nedosahující takové intenzity, aby v jedinci vyvolaly neadekvátní reakci.⁵⁰ Za takový fyzický útok lze považovat facku. K tomuto judikatura při posuzování případu vraždy. Facku lze považovat za jednání, které je nevhodné, neuctivé, nezdvořilé či nepřiměřené podnětu, na který poškozený reaguje. Rozhodně takové jednání není v tak příkrém rozporu s morálními pravidly, aby ho bylo možné označit za zavrženíhodné.⁵¹ Dle judikatury dále nelze privilegovanou skutkovou podstatu použít v případech, kdy poškozený sice pachateli způsobil určité příkoří (např. jej okradl), ale výlučným cílem pachatele bylo se poškozenému pomstít.

Je nutné zdůraznit, že pachatel zabití nemusí nutně jednat v afektu z rozhořčení nad jemu způsobeným příkořím. Trestný čin zabití může být spáchán dokonce po předchozím uvážení ze strany pachatele, nicméně vždy se tak děje ve stavu určité tísně, kdy je pachatel v postavení slabší strany konfliktu.⁵²

4.3. Vývojová stádia trestného činu zabití

Trestný čin zabití je v základní skutkové podstatě zvlášť závažným zločinem, jeho příprava však není trestná. Dle §20 odst. TrZ je příprava přípustná jen tehdy, jestliže to trestní zákon u příslušného trestného činu výslovně stanoví, což u trestného činu zabití dle §141 TrZ výslovně stanoveno není. Příprava již ze zákonné dikce nepřipadá u trestného činu zabití v úvahu. Měla by být vyloučena již ze samotné podstaty zabití. Přípravu k trestnému činu lze vymezit v souladu s trestním zákoníkem jako jednání záležející v úmyslném vytváření podmínek pro spáchání trestného činu, vedené úmyslem spáchat individuálně určitý zvlášť závažný zločin, jestliže je trestnost přípravy zvlášť závažného zločinu výslovně u příslušného trestného činu stanovena a toto jednání se vyznačuje nedostatkem pokusu nebo dokonání.⁵³ Když pomíneme formalismus, že příprava není u trestného činu zabití výslovně uvedena, jak jsem již zmiňovala výše, vyvstává problém, co se týče materiální stránky. V případě, kdy by

⁴⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. dubna 2015, sp. zn. 8 Tdo 336/2015-25.

⁵⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. května 2015, sp. zn. 7 Tdo 538/2015-39.

⁵¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. května 2015, sp. zn. 7 Tdo 538/2015-39.

⁵² ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní právo hmotné*. 8. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016. s. 556.

⁵³ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní právo hmotné*. 8. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016. s. 241.

se jednalo o úmyslné usmrcení po předchozím vytváření podmínek pro spáchání individuálně určitého zvlášť závažného zločinu jen těžko si představit kritérium omluvitelného hnutí myslí pachatele takového trestného činu. Jelikož omluvitelné hnutí myslí je hodnoceno optikou morálky, a v podstatě lidského pochopení toho určitého jednání, lze oprávněně pochybovat o tom, že by společnost jako omluvitelné posuzovala jednání, které bylo spácháno po předchozím úmyslném vytváření podmínek pro spáchání trestného činu a navíc vedené úmyslem spáchat tento individuálně určitý zvlášť závažný zločin.

Příprava by tak připadala v úvahu pouze u případů zabití v důsledku druhé privilegující okolnosti a to předchozího zavrženíhodného jednání poškozeného. Lze toto jednání určitým způsobem pochopit u domácího násilí, kdy trýzněná osoba již jednání poškozeného nemůže nadále snášet a začne osnovat, jak danou situaci ukončit. I zde můžeme mít jisté pochyby, zda by toto jednání bylo omluvitelné. Zamýšlím se nad případem, kdy oběť domácího násilí začne úmyslně vytvářet podmínky pro usmrcení trýznitele, proč v danou chvíli raději nezačne vytvářet podmínky pro vymanění se z dané situace ať už by to znamenalo útěk, či zamezení styku s trýznitelem. V tomto ohledu si neumím představit životní situaci, která by přípravu zabití byla schopna opravdu sociálně „omluvit“. I přes to, že úprava zabití v TrZ typicky umožňuje mírnější postih dlouhodobě týraných žen, které po předchozím uvážení úmyslně usmrtí násilnického partnera.

Pokus jako obecné vývojové stádium trestné činnosti aplikovat pro úmyslné trestné činy lze. Literatura uvádí v tomto směru i příklady tzv. společných nebo rozšířených sebevražd, kdy se pachatel i oběť rozhodnou v mimořádně tíživé situaci existenční tísně nebo osobního neštěstí spáchat sebevraždu tak, že se navzájem usmrtí. V těchto případech by mohl přicházet v úvahu postih podle § 141.⁵⁴ „*Zoufalá matka, která se z důvodu materiální nouze po smrti manžela pokusí otrávit sebe a své děti, by byla trestná podle § 141 odst. 1, odst. 2 písm. a), c)*“. Je třeba bedlivě zkoumat skutečný záměr a pohnutku pachatele jak sám J. Hořák upozorňuje. Tedy velice důležitou roli zde hraje subjektivní stránka trestného činu zabití.

---

⁵⁴ HOŘÁK, Jaromír. Vražda a zabití v novém trestním zákoníku. *Bulletin advokacie*, 2009, č. 10, s. 63

5. Vražda vs. Zabití

Dle TrZ je za vraždu považováno „úmyslné usmrcení“, kdežto zabitím je myšleno „úmyslné usmrcení ze strachu, úleku, zmatku nebo jiného omluvitelného hnutí myslí nebo v důsledku předchozího zavrženíhodného jednání poškozeného“. Jak již bylo zmíněno výše, zabití je ve vztahu k vraždě privilegovaným trestným činem. Z důvodu speciality je vyloučen jednočinný souběh mezi vraždou a zabitím. V praxi tak nastává problém s kvalifikací trestného činu vzhledem k dokazování motivu pachatele v době spáchání trestného činu.

Dle statistických údajů Policie ČR zkoumaných od roku 2010 až do srpna letošního roku tj. roku 2019 vyplývá, že na území České republiky bylo zjištěno celkem 1577 trestných činů registrovaných jako trestný čin vraždy a pouhých 7 případů zabití. Prozatím dle statistik v roce 2019 žádný čin není kvalifikován jako trestný čin zabití.⁵⁵ Obdobně o nepoměru mezi těmito dvěma trestnými činy hovoří také statistiky soudů, k tomuto rozhodování viz níže.

Chtěla jsem tímto pouze nastínit problematiku přístupu k trestnému činu zabití, kdy orgány činné v trestním řízení přistupují k této kvalifikaci jen velmi zřídka. Jen málokdy jsou v motivu pachatele spatřovány privilegující okolnosti, jako jsou strach, úlek, zmatek, jiné omluvitelné hnutí myslí nebo předchozí zavrženíhodné jednání pachatele. Již P. Kohút ve svém článku z roku 2014 upozorňuje na tento nepoměr.⁵⁶ Období, ze kterého vychází – rok 2012 a 2013 ukazuje obdobný závěr, ke kterému jsem dospěla při porovnání aktuálních statistik. Je zde vidět opět značný nepoměr, kdy v těchto letech bylo zjištěno 370 vražd oproti dvěma případům zabití. Na tomto velmi malém vzorku případů je patrné, že až do dnešního dne se kvalifikace trestných činů vraždy a zabití nijak nezměnila. I dnes přistupují orgány činné v trestním řízení velmi restriktivně, co se týká aplikace privilegujících okolností obsažených ve skutkové podstatě trestného činu zabití.

Problémem dle mého názoru je nedostatečné vnímání všech skutkových okolností daného případu, především pak vnímání motivu pachatele.⁵⁷ A tak již policejní orgány na počátku řízení chybně kvalifikují trestný čin jako vraždu a postup orgánů činných v trestním řízení je tak od počátku stížen stigmatizací vraždy. Dále je otázkou, zda se jedná opravdu o tak složitý postup zjišťování pohnutek pachatele trestného činu. Tedy zjišťování, zda pachatel jednal v omluvitelném hnutí myslí nebo se jednalo skutečně o úmyslné usmrcení bez

---

⁵⁵ Policie České republiky. *Statistická ročenka kriminality* [online]. www.policie.cz, [cit. 20. října 2019]. Dostupné na < <https://www.policie.cz/statistiky-kriminalita.aspx> >.

⁵⁶ KOHÚT, Pavel. Rozdíl mezi trestným činem vraždy a zabitím. *Právní prostor*, 2014.

⁵⁷ Srov. Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 16. listopadu 2016, sp. zn. 40 T8/2016-503; Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 8. února 2011, sp. zn. 7 To 1/2011; Nález Ústavního soudu ze dne 18. září 2012, sp. zn. III. ÚS 3395/10-1.

privilegujících okolností. Lze jej bezpečně kvalifikovat jako vraždu podle §140, nebo zda můžeme hovořit o celkovém nepochopení institutu zabití jako takového.

Ráda bych v této kapitole věnovala pozornost také rozhodování soudů. Musím zdůraznit fakt, že zakotvení nového privilegované skutkové podstaty trestného činu zabití slouží v hojně míře jako možnost pachatelům nejzávažnějších trestných činů tj. trestných činů proti životu, aby získali mírnější sankci za spáchaný zvláště závažný zločin. Tuto skutečnost můžeme spatřit především v rámci opravných prostředků, kdy pachatel trestného činu využívá samozřejmě jak odvolání, tak mnohdy poté i dovolání.⁵⁸ K tomuto srovnání případ pana V. Š., který tvrdil, že se činu dopustil v silném rozrušení z omluvitelného hnutí mysli způsobeném kombinací jeho sexuální odchylky (satyriázy, neboli extrémně zvýšeného sexuálního pudu) a předchozího pohlavního styku s poškozenou. Takový názor však podle Nejvyššího soudu nekoresponduje zjištěnému skutkovému stavu, neboť obviněný vůči poškozené užil násilí až v době následující po pohlavním styku a jeho pohnutkou nebyla primárně zvýšená potřeba vlastního pohlavního uspokojení.⁵⁹ Podle obviněného bylo třeba vyhodnotit jeho stav v době spáchání činu, jako stav nepřičetnosti, a v důsledku toho nemohl být shledán trestně odpovědným. Dále obviněný namítal, že pokud soud neuzná primární námitku ohledně jeho trestní odpovědnosti, má být jednání kvalifikováno maximálně jako zabití podle § 141 TrZ, neboť se jej dopustil v silném rozrušení majícím původ v jeho zmíněné sexuální odchylce, respektive předcházejícím pohlavním styku s poškozenou.⁶⁰ Pan Š. nejdříve podal odvolání Vrchního soudu v Olomouci. Poté jím bylo podáno také dovolání k NS. Využil také institutu ústavní stížnosti, jež byla samozřejmě odmítnuta. Zde je patrná absurdita opravných prostředků již ze samotného skutkového zjištění věci. Ovšem argumentace tehdejšího obviněného byla nadmíru kreativní.

Na druhou stranu těchto opravných prostředků nevyužívají jen pachatelé trestných činů ale i státní zástupci a to možná ještě častěji než samotní pachatelé trestných činů.

Domnívám se, že státní zástupci od zakotvení institutu zabití až do dnešního dne kladou obrovské nároky na prokazování omluvitelného hnutí mysli i předchozího zavrženého jednání poškozeného, dokonce větší než samotný zákonodárce předpokládal. Státní zástupci spíše než na kvalifikaci trestného činu jako zabití cílí na kvalifikaci skutkové podstaty vraždy. Tedy opravné prostředky státních zástupců, jichž

---

⁵⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. března 2012, sp. zn. 5 Tdo 168/2012-25.

⁵⁹ Tamtéž.

⁶⁰ VÁVRA, Libor. *Soulož jako predehra zabití (Post coitum omne animal triste?)* [online]. pravni prostor.cz, 6. června 2014 [cit. 20. listopadu 2019]. Dostupně na <<https://www.pravni-prostor.cz/clanky/trestni-pravo/souloz-jako-predehra-zabiti-post-coitum-omne-animal-triste>>.

využívají, směřují povětšinou k právní kvalifikaci trestného činu jako vraždy dle §140. Jedinou životní situací, kterou berou orgány činné v trestním řízení v potaz ve vztahu k privilegované skutkové podstatě zabití je v podstatě pouze domácí násilí jako takové, které vygraduje v zabití trýznitele.

Nyní k rozhodování soudů, musela jsem zkoumané období ochudit o rok 2019 oproti statistikám kriminalistickým, jelikož statistiky ze současnosti nejsou ještě k dispozici. Tedy mnou zkoumané období týkající se rozhodování soudů ve věcech úmyslných usmrcení počíná rokem 2010 a končí rokem 2018. V tomto období bylo celkově odsouzeno 736 osob za trestný čin vraždy dle §140, za trestný čin zabití dle §141 pouhých 46 osob. Co se týká rozhodování soudů, jsou statistiky o něco příznivější ke kvalifikaci jako trestného činu zabití, nicméně nepoměr mezi těmito dvěma trestnými činy je stále zcela evidentní.⁶¹

Závěrem kapitoly bych se ráda zmínila také o rozhodování soudů vzhledem k opravným prostředkům. O tom, že státní zástupci využívají často opravných prostředků v neprospěch pachatele trestného činu jsem se zmiňovala již výše. Nicméně soud tomuto v mnoha případech vyhoví a pachatel trestného činu je jen zřídka uznán vinným ze zabití namísto vraždy. Soudy v praxi využívají metodu vyvracení, to znamená, že se nejedná o trestný čin zabití. Míra kvality omluvitelného hnutí myslí neb předchozího zavrženíhodného jednání poškozeného je dle požadavků soudů tak vysoká, že jen málokteré jednání pachatele trestného činu této vysoko postavené laťky dosáhne. V praxi soudů dochází k zamítavým rozhodnutím vzhledem jak k odvolání tak dovolání pachatelů trestných činů a naopak je spíše vyhověno opravnému prostředku podanému ze strany státního zástupce v neprospěch pachatele trestného činu.⁶²

---

⁶¹ Ministerstvo spravedlnosti ČR. *Statistická ročenka kriminality* [online]. www.justice.cz, [cit. 20. října 2019]. Dostupné na <<https://cslav.justice.cz/InfoData/statisticke-rocenky.html>>.

⁶² Srov. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. ledna 2012 ve věci sp. zn. 3 Tdo 1539/2011; Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. července 2011, sp. zn. 6 Tdo 693/2011; Nález Ústavního soudu ze dne 18. září 2012, sp. zn. III. ÚS 3395/10-1.

6. Konkrétní trestní případ

6.1. Vražda tchána v Bedihošti u Prostějova

Pachatel dne 16. 3. 2016 v odpoledních hodinách v Xxx, v důsledku dlouhodobých neshod se svým xxxem L. N., nar. xxxx, poté, kdy si mu jeho xxxx H. P. stěžovala, že ji její xxxx opět bezdůvodně slovně napadl, se rozhodl jmenovaného usmrtit a za tímto účelem si do společně užívaného rodinného domu z blízké garáže přinesl spolu s náboji jednoranovou pistolí ráže 22 Long Rifle domácí výroby, a poté, kdy na kuráž požil alkoholické nápoje, a přivedl se tak do stavu lehkého stupně prosté opilosti, kolem 19:30 hod. v obývacím pokoji v přízemí domu, které užíval L. H., jmenovaného v situaci, kdy poškozený L. H. seděl v křesle zády k němu a sledoval televizi, ho z bezprostřední blízkosti střelil předem nabitou pistolí nejprve do pravé strany temenní krajiny hlavy, poté obešel jeho tělo zezadu, vyhodil z pistole prázdnou nábojnici a znovu ji nabil, podruhé ho střelil do levé strany čelní krajiny hlavy, následně nabil pistolí potřetí pro případ, že by L. H. ještě jevil známky života, avšak když po několika minutách čekání zjistil, že je L. H. mrtvý, od dalšího výstřelu upustil; uvedeným jednáním způsobil L. N. dvě střelná poranění hlavy, tzv. zástřely, a to jednak vstřel na boční ploše pravé temenní krajiny, pokračující střelným kanálem do lební dutiny, pravého čelního mozkového laloku přes pravý zrakový nerv, pravou vnitřní krkavici a turecké sedlo se zasažením dutiny kosti klínové, kde deformovaný projektil zůstal, a jednak vstřel na boční ploše levé čelní krajiny, pokračující střelným kanálem do dutiny lební, levého čelního mozkového laloku přes levý zrakový nerv, levou vnitřní krkavici a turecké sedlo se zasažením místa u kloubního výběžku dolní čelisti vpravo, kde deformovaný projektil zůstal, s následným krvácením pod tvrdou plenu mozkovou, do měkkých plen mozkových a prokrvácením měkkých pokrývek lebních v zasažených oblastech, a s následným otokem mozku, v důsledku čehož L. H. na místě zemřel.

Pachatel v přesně nezjištěné době v roce 1975 v obci Xxx, ve Vojenském opravárenském závodu, kde pracoval, si vyrobil střelbyschopnou jednoranovou pistolí ráže 22 Long Rifle s dynamickým úderníkem bez vytahovače a vyhazovače nábojnic, střelící z otevřeného závěru, a tuto s nejméně 12 ks nábojů stejné ráže přechovával, aniž by k jejímu držení vlastnil zbrojní průkaz, a to do roku 1991 v domě rodičů v Xxx, a poté do 16. 3. 2016, kdy tato zbraň byla zajištěna policejním orgánem, ve svém bydlišti v Xxx, aniž by k jejímu držení vlastnil zbrojní průkaz, k čemuž byl podle zákonné úpravy podmínek pro výrobu, držení a nošení střelných zbraní povinen. Tedy jiného úmyslně usmrtil s rozmyslem, bez povolení

vyrobil a přechovával střelnou zbraň, tím spáchal zločin vraždy podle § 140 odst. 2 trestního zákoníku, přečin nedovoleného ozbrojování podle § 279 odst. 1 trestního zákoníku.

Za to byl pachatel odsouzen podle § 140 odst. 2 trestního zákoníku za použití § 43 odst. 1 trestního zákoníku k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání 13 (třináct) let.

Podle § 56 odst. 2 písm. d) trestního zákoníku byl zařazen pro výkon trestu do věznice se zvýšenou ostrahou.

Podle § 70 odst. 1 písm. a) trestního zákoníku byl pachatel odsouzen k trestu propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty, a to:

- 1 ks jednoranové pistole domácí výroby ráže 22 Long Rifle bez výrobního čísla
- 1 ks ocelové tyčky
- 7 ks nábojů ráže 22 Long Rifle
- 1 ks mosazné nábojnice s okrajovým zápalem ráže 22 Long Rifle
- 2 ks nábojů a 1 ks vystřelené nábojnice, vše ráže 22 Long Rifle.⁶³

Tato trestní kauza zahrnuje dva skutky a to zločin vraždy podle § 140 odst. 2 trestního zákoníku a přečin nedovoleného ozbrojování podle § 279 odst. 1 trestního zákoníku. V této části se budu věnovat pouze vraždě, neboť druhý skutek pro mou práci není nijak významný.

Shledávám stěžejní, že soud se zabýval v rámci právní kvalifikace také okolnostmi, které předcházely usmrcení poškozené a které jej následovaly. Soud považoval za podstatné závěry znaleckého zkoumání duševního stavu pachatele. Soudní znalec v této souvislosti dospěl mimo jiné k závěrům, že pachatel byl v době spáchání trestného činu schopen zapamatovat si prožitky, vjemy a ty dále věrohodně reprodukovat OČTŘ. Dále k otázce duševního stavu pachatele byl v přípravném řízení zpracován znalecký posudek z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie a klinická psychologie. Znalecký posudek říká: „z psychologického hlediska je vysoce pravděpodobné, že u obžalovaného šlo o jednání spadající do kategorie afektdeliktu, tedy jednání podmíněného silnou emotivní složkou. U hlavního líčení soudní znalec vysvětlil, že ani v nejmenším nešlo o tzv. patický afekt, na jehož vrcholu se popisuje ztráta vědomí. V takovém případě jde o mráкотný stav a jednání pak často bývá cizí struktuře osobnosti. Běžný afekt je bouřlivě probíhající emoce a může mít různou podobu, např. afekt-strachu nebo afekt-vzteku. Nejedná-li se však o patický afekt, pak tato skutečnost nemá podstatný vliv na rozpoznávací a ovládací schopnosti.“⁶⁴ Znalci bylo pouze konstatováno, že šlo o jednání spadající pod afektdelikt nicméně v rámci dokazování tento

⁶³ Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 16. listopadu 2016, sp. zn. 40 T8/2016-503.

⁶⁴ Tamtéž.

posudek pouze poukazuje na fakt přičetnosti na straně pachatele trestného činu. Dále se však znalecký posudek nijak nezabývá širšími okolnostmi daného případu, kdy by přicházela v úvahu možnost, že pachatel A. P. jednal po předchozím zavrženíhodném jednání poškozeného. Soud dále konstatuje že: „*v projednávané trestní věci sehrály významnou roli širší okolnosti skutkového děje. Jedná se především o události, které dlouhodobě předcházely usmrcení poškozeného jeho zetěm, tj. obžalovaným A. P.. Z těchto událostí lze fakticky dovodit motiv trestného jednání obžalovaného.*“ Soud vzal v potaz i veškerá fakta týkající se zdravotního stavu svědkyně tj. manželky pachatele trestného činu přičemž její špatný zdravotní stav pramenil především s dlouhodobého sprostého a vulgárního chování poškozeného. Nalézací soud nijak nezpochybňoval, že vzájemné vztahy mezi obžalovaným a poškozeným byly dlouhodobě negativní a dále vyhrocovány. Na druhou stranu tento soud ani v nejmenším neshledal prokazatelné skutečnosti, které by odůvodňovaly úvahy o jednání obžalovaného „silném rozrušení, ze strachu, úleku, zmatku nebo jiného omluvitelného hnutí mysli anebo v důsledku předchozího zavrženíhodného jednání poškozeného“, tj. pro aplikaci skutkové podstaty trestního činu zabití (141 trestního zákoníku).⁶⁵ V tomto se tak nalézací soud neztotožnil s argumentací obhájkyne pachatele, že šlo o tzv. afektdelikt a je třeba brát zřetel ke všem okolnostem případu. Zejména je potřeba pracovat s faktem, že pachatel neuvažoval o následcích svého jednání, neboť měl hrozný strach o zdraví a život své manželky. K tomuto taktéž soud připustil že: „*je sice třeba připustit, že premeditace, jako zvláštní kvalifikační okolnost je obtížně dovoditelná, neboť se jedná o čistě duševní aktivitu pachatele, kterou obvykle nelze vnímat smysly. Lze na ni pouze usuzovat z určitých objektivních okolností, mezi které patří zpravidla verbální projevy pachatele, přípravné jednání, ale i způsob spáchání trestného činu a chování pachatele po činu.*“⁶⁶ Dále soud k tomuto konstatoval: „*Jednání obžalovaného tak, jak je sám popsal, tj. před událostí i po této události, však bylo zcela chladné, jevílo výrazné známky racionality, nikoliv afektu nebo dokonce snad patického afektu, nebo náhlého, omluvitelného hnutí mysli, jak tvrdila jeho obhájkyne.*“⁶⁷

V případě usmrcení poškozeného soud bral v potaz širší okolnosti případu, ovšem velice okrajově. Co se týká znaleckého dokazování, to pouze poukazuje na fakt přičetnosti pachatele, ale neřeší dále nijak celkový psychický stav pachatele. Pro mne je v případě stěžejní v rámci rozlišení právní kvalifikace vraždy od zabití právě celkový psychický stav

---

⁶⁵ Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 16. listopadu 2016, sp. zn. 40 T8/2016-503.

⁶⁶ Tamtéž.

⁶⁷ Tamtéž.

pachatele, vzhledem k dlouhodobým nepříznivým rodinným vztahům s poškozeným. Toto není řešeno v rámci znaleckého dokazování, ale dotýká se ho jen okrajově. Dle mého názoru by se již nalézací soud měl zabývat všemi relevantními okolnostmi případu, i když je premeditace, jako zvláštní kvalifikační okolnost jen obtížně odvoditelná jak sám soud konstatuje.

Tento trestní případ má dohru trvající až do dnešního dne. Odsouzený A. P. využil odvolání k Vrchnímu soudu v Olomouci, kdy chtěl docílit změny právní kvalifikace na zvláště závažný zločin zabití. „*Předcházelo mu totiž dlouhodobé zavrženíhodné jednání (provokace) ze strany poškozeného a obžalovaný proto jednal ve stavu silného rozrušení.*“ Využil i mimořádných opravných prostředků a opět stanul u VS v Olomouci. „*Pospíšil opakuje, že pětadesátiletého tchána zastřelil v zoufalství po letitém domácím násilí, aby ochránil manželku.*“⁶⁸

V případě této vraždy shledávám zásadní pochybení v postupu soudů. Jak jsem zmiňovala výše, především v procesu dokazování znaleckým posudkem, který řeší pouze fakt příčetnosti či nepřičetnosti pachatele. I přes to, že se zmiňuje o formě afektdiktu k tomuto není dále přihlíženo.

Soud bere na vědomí širší okolnosti případu, končí u konstatování tohoto, že fakt vzal v potaz, ale dále jím nijak nezabývá.

Soud se také nikterak nezaobíral zdravotním stavem manželky pachatele trestného činu, přičemž jeho obhajoba částečně spočívala právě na argumentaci ochrany manželky, bylo jasně cíleno na předchozí dlouhodobé zavrženíhodné jednání poškozeného. Přičemž k tomuto již bylo judikováno, že osoba pachatele trestného činu nemusí být totožná s osobou, vůči níž se poškozený dopustil předchozího zavrženíhodného jednání.⁶⁹ Předchozí zavrženíhodné jednání směřující vůči manželce navíc dlouhodobé je třeba brát zcela jistě v potaz. Nad rámec je třeba zopakovat, že pachatel útočí v návaznosti na jeho předchozí zlé, zraňující, ponižující jednání nebo jednání hrozící způsobením závažné újmy na právech a pod vlivem jeho zraňujícího, ponižujícího či jinak negativně působícího účinku. Argument směřoval právě k propojení útoku na poškozeného a jeho předchozí dlouhodobé jednání. Je třeba brát ohled také na skutečnost, že bylo ohroženo zdraví manželky pachatele, a to prokazatelně

---

⁶⁸ KARÁSKOVÁ, Ivana. *Škrtil mou ženu, hájil se vrah tchána z Bedihoště. Teď usiluje o obnovu procesu* [online]. Idnes.cz, 26. března 2019 [cit. 20. listopadu 2019]. Dostupné na <https://www.idnes.cz/zpravy/cerna-kronika/antonin-pospisl-vrazda-tchan-soud-rizeni-helena-pospislova-bedihost.A190326_103906_domaci_jadv>.

⁶⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 3. září 2013, sp. zn. 4 Tdo 821/2013-20.

a dlouhodobě. Tento zájem je třeba chránit ihned po ochraně lidského života. Těmito skutečnostmi se soud opět zabýval pouze velmi okrajově.

Mám za to, že v tomto případě by se soud měl zabývat také případem tzv. přetrvávajícího afektu, jako důkaz by sloužilo další znalecké dokazování.

„Pro afekty jako pocitové reakce je příznačné jejich krátké trvání a přechodný charakter. Neplatí to však bezvýjimečně. Z hlediska trestního práva má mimořádný význam otázka, zda afektivní napětí může přetrvávat i delší dobu (tzv. chronický, kumulovaný či protražovaný afekt), aby se pak na nepatrný podnět vybil spontánní agresivní reakcí, v daném okamžiku zdánlivě neodůvodněnou.“⁷⁰ Naopak soud využil situace, kdy rozmysl vyhodnotil jako rozlišující kritérium směřující právě k právní kvalifikaci trestného činu jako vraždy dle § 140 TrZ. K tomuto: „Především pro užitou právní kvalifikaci, tj. usmrcení jiného „s rozmyslem“ svědčí promyšlené racionální chování obžalovaného před samotným činem.“⁷¹ Situace, kdy pachatel reaguje na příkoří ze strany poškozeného s časovým odstupem, typicky po předchozím uvážení byly již judikovány.⁷² Soud v odůvodnění zmiňuje, že „usmrcení poškozeného nebylo dílem zlomku sekundy, dílem okamžiku, ale obžalovaný se na to připravoval, jak ostatně sám potvrdil, spíše několik desítek minut, a to minimálně od okamžiku, kdy si zbraň ze svého ranče přivezl, kdy ji měl ve sklepe.“ Toto nelze chápat jako jednoznačné nasměrování k právní kvalifikaci vraždy, ale naopak je záhodno rozšířit dokazování o další skutková tvrzení, zda se skutečně nemohlo jednat o tzv. protahovaný afekt v důsledku dlouhotrvajícího trýznění ze strany poškozeného.

Pachatel v tomto směru skutkové okolnosti soužití dále rozváděl až v rámci odvolacího a dovolacího řízení, což může logicky evokovat dojem, že se snaží pouze docílit mírnější kvalifikace svého trestného činu. Tento fakt nemění nic na tom, že soud se nezabýval všemi skutkovými okolnostmi, které by odůvodňovali užití kvalifikace jako trestného činu zabití dle §141 TrZ. Naopak toto striktně vyloučil již nalézací soud a to pro mne bez řádného odůvodnění. Neužil pak ani dalšího znaleckého dokazování, které z mého pohledu využito mělo být.

---

⁷⁰ HOŘÁK, J. *Trestněprávní a kriminologické aspekty...*, s. 215.

⁷¹ Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 16. listopadu 2016, sp. zn. 40 T8/2016-503.

⁷² Srov. Nález Ústavního soudu ze dne 18. září 2012, sp. zn. III. ÚS 3395/10-1.

7. Dokazování

Dokazování tvoří podstatou a nezastupitelnou část trestního řízení. Orgány činné v trestním řízení mohou poznat skutek pouze tak, že jej rekonstruují, činí tak zvláštním postupem, upraveným trestním řádem a to formou právě dokazování.⁷³

Ke zjištění podstatných okolností případu jsou využívány důkazní prostředky. Jako důkazní prostředky jsou v případech podezření z trestného činu zabití potažmo i vraždy nejčastěji využívány znalecké posudky, výpověď obviněného a svědecká výpověď, ohledání místa činu, prohlídka a pitva mrtvoly, prohlídka a vyšetření osoby podezřelé. Nejsou to samozřejmě jediné důkazní prostředky, které orgány činné v trestním řízení využívají, nicméně jedná se o ty nejčastější a další se budou odvíjet od individuálního případu. Jako stěžejní při objasňování trestného činu vraždy jsou nejvíce využívány znalecké posudky. Nicméně nelze hovořit o výlučnosti tohoto důkazního prostředku. Je třeba posuzovat všechny důkazní prostředky v jejich vzájemných souvislostech. K tomuto judikatura: *„Znaky vnitřní psychické stránky trestného činu nelze presumovat, lze je však dovodit z okolností, které jsou vnímatelné smysly. Při jejich posuzování jsou znalecké posudky psychiatricko-psychologické sice vhodnými, avšak nikoli výlučnými a nepřekonatelně závaznými podklady pro rozhodnutí.“*⁷⁴

7.1. Nález Ústavního soudu III. ÚS 3395/10-1 ze dne 18. 9. 2012

Nález ústavního soudu je stěžejní především pro proces dokazování trestného činu zabití. Již v samotné právní větě níže uvedené jsou nastíněna zcela zásadní kritéria, která je třeba zohlednit při procesu dokazování trestného činu. Musíme rozlišit jednotlivá kritéria, která odlišují právě trestný čin zabití od ostatních trestných činů, se kterými by mohl být zaměněn při nesprávné aplikaci jednotlivých zásad separátně, ale i v souhrnu při dokazování.

Právní věta:

„K porušení základních práv stěžovatele došlo v daném případě především v procesu dokazování před obecnými soudy, zejména extrémně vadným hodnocením provedených důkazů. Obecným soudům se nepodařilo přesvědčivě vyvrátit obhajobu obviněného a svůj závěr o vině obviněného nepřesvědčivě a rozporně odůvodnily.“

V případech, majících povahu úmyslného usmrcení, je třeba zjistit a ve skutkové větě výroku odsuzujícího rozsudku přesně popsat, kdo byl iniciátorem brachiálního násilí (kdo

⁷³ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 4. Vydání. Praha: Leges, 2016, s. 358.

⁷⁴ Nález Ústavního soudu ze dne 3. května 2012, sp. zn. III. ÚS 284/12.

zasadil "první ránu"). Mezeru v přesném popisu počátečního napadení ve výroku rozsudků je třeba hodnotit jako závažný nedostatek, protože neúplný popis neposkytuje podklady pro relevantní úvahy o míře zavinění obviněného, pro úvahy o eventuální nutné obraně, pro úvahy o existenci tzv. omluvitelných pohnutek, pro úvahy o výměře trestu a pro posouzení tzv. "viktimologického spoluzavinění" ze strany poškozeného. Přesný popis skutku, včetně popisu omluvitelných pohnutek, zaručuje reálnou kontrolu zachování principu totožnosti skutku a je důležitý z řady hmotněprávních i procesněprávních důvodů (např. pro dodržení požadavku *ne bis in idem*), především však slouží k transparentnosti rozhodování orgánů činných v trestním řízení.

Počáteční fyzický útok na druhou osobu, spočívající v náhlých úderech pěstí do obličeje s následkem vyražení zubů, sražení na zem a vypuštění rozrušeného psa bojového plemene na člověka, lze hodnotit jako zavrženíhodné předchozí jednání poškozeného ve smyslu § 141 odst. 1, § 146a tr. zákoníku.

Privilegované skutkové podstaty podle § 141 odst. 1, § 146a tr. zákoníku je třeba aplikovat i tehdy, pokud pachatel nepřiměřeným způsobem bezprostředně reaguje na předchozí surový fyzický útok poškozeného.

Jestliže skutkový stav nebyl v napadeném rozsudku prvoinstančního soudu správně zjištěn, nelze aplikovat ustanovení § 259 odst. 3 tr. řádu; odvolací soud po zrušení napadeného rozsudku nemůže sám ve věci rozhodnout, nýbrž musí věc vrátit k novému rozhodnutí soudu prvního stupně. Pokud skutkový stav nebyl prvoinstančním soudem správně zjištěn a odvolací soud po zrušení napadeného rozsudku rozhodl sám, je třeba rozhodnutí odvolacího soudu pokládat za překvapivé; obviněný by byl tímto nesprávným postupem připraven o možnost dvouinstančního posouzení jeho trestní věci a bylo by porušeno jeho základní právo na odvolání v trestních věcech, garantované článkem 2 odst. 1 Protokolu č. 7 k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod.⁷⁵

Na tomto případě je viditelná skutečnost, jak soudy postupují při vyhodnocování důkazů v celkovém procesu dokazování. Obecné soudy hledají spíše takové argumenty, které by aplikaci institutu omluvitelných pohnutek vyloučily. Interpretace těchto právních institutů a podmínek pro jejich použití je pro ně mnohdy stále matoucí a pojmy jsou v souvislosti s právní kvalifikací často dezinterpretovány. Byť by se mohlo zdát, že Nález ústavního soudu z roku 2012 bude už možná překonán, opak je pravdou. Obecné soudy se i v rovině dnešního, již dávno zavedeného institutu trestného činu zabití potýkají s problémem jak vykládat pojem

---

⁷⁵ Nález Ústavního soudu ze dne 18. září 2012, sp. zn. III. ÚS 3395/10-1.

„omluvitelná pohnutka“. Příkladem může být právě vyhodnocení závěrů znalkyně z oboru psychiatrie MUDr. J. V., která konstatovala, že obviněný se v době činu nacházel ve stavu, který je možno charakterizovat jako "těžký obávaný afekt strachu s fyziologickým zúžením vědomí", že obviněný "pocíťoval fyzickou bolest, naprostou bezmoc a... smrtelný strach..., strach o život... ty emoce byly extrémně silné". Při prvotním dojmu ze závěru znalkyně by se mohlo zdát, že závěr je zcela zřejmý, obviněný jednat ve stavu, který lze přirovnat právě k omluvitelnému hnutí mysli. Samozřejmě nelze ze samotného znaleckého posudku vyvozovat jasné závěry, ale cesta, kterou by se další dokazování ubíralo, by zřejmě směřovala ve prospěch pachatele trestního činu. Opak je ovšem pravdou dovolací soud v odůvodnění svého rozhodnutí tvrdí, že takový psychický stav prý nelze zohlednit ve prospěch obviněného, nelze jej postavit na roveň jinému omluvitelnému hnutí mysli. Dovolací soud si vypomáhá naprosto nepřiléhavým příkladem: Prý "například i pachatel, který zastřelí policistu, který jej přistihl při vloupání a snaží se jej zadržet, se činu dopustil v silném rozrušení ze strachu (že bude dopaden)".⁷⁶ Jak zmínil i Ústavní soud nepřilnavost takového výkladu je naprosto do očí bijící. Nesouvislost přirovnání, kdy je konkrétní případ přirovnávám k jinému neobdobnému případu vloupání, je v tomto ohledu naprosto zcestná. Na tomto příkladu lze nápadně dovodit neznalost a neochotu obecných soudů ztotožnit se s výkladem omluvitelné pohnutky a zkoumat další náležitosti jednání pachatele. Při čemž by hlubší posouzení jednání pachatele v souvislosti s posouzením ostatních kritérií počínaje identifikací iniciátora brachiálního násilí a konče správným výkladem znaleckého posudku jasně vedlo k důkazním prostředkům ve prospěch pachatele. Mimo jiné Ústavní soud také narážel na neodůvodněnost názoru dovolacího soudu, že v jednání poškozeného nelze spatřovat ani tzv. "předchozí zavrženíhodné jednání poškozeného", které by rovněž umožňovalo posouzení jednání obviněného podle privilegované skutkové podstaty trestného činu zabití. Ústavní soud se domnívá, jak zmínil i ve svém Nálezu č. III. ÚS 3395/10-1 ze dne 18. 9. 2012 že počáteční fyzický útok poškozeného, spočívající v náhlých úderech pěstí do obličeje s následkem vyražení zubů, sražení na zem a vypuštění rozrušeného psa na člověka, lze za daných okolností hodnotit jako zavrženíhodné předchozí jednání poškozeného ve smyslu § 141 odst. 1, § 146a tr. zákoníku.

Problémem nejsou dezinterpretace pouze strany soudního aparátu, ještě v praxi nezavedená osvěta převládá i co se týká stran znalců z oboru psychiatrie. Ovšem o tomto bylo pojednáno již v kapitole č. 7 u samotného procesu dokazování.

---

⁷⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. srpna 2010, sp. zn. 3 Tdo 856/2010.

Ústavní soud také znovu shrnul již dříve vyslovený názor kdy je třeba, při aplikaci privilegovaných skutkových podstat rozlišovat dva okruhy případů:

„a) situace, kdy pachatel reaguje na příkoří ze strany poškozeného s časovým odstupem, typicky po předchozím uvážení; v těchto případech lze použití privilegované skutkové podstaty připustit jen tehdy, pokud jednání poškozeného bylo z hlediska etických měřítek společnosti mimořádně zlé, zraňující a pro druhé ponižující nebo hrozící jim způsobit závažnou újmu na jejich právech (opakované závažné fyzické napadání, mučení, domácí násilí, různé druhy šikany, útisk, vydírání atd.; blíže viz Šámal, P. a kol.: Trestní zákoník II. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 1493);

b) jinak je třeba posuzovat případy, kdy pachatel reaguje bezprostředně na nevyprovokovaný závažný fyzický útok pozdějšího poškozeného, který se svou intenzitou vymyká běžné potyčce (při níž její účastníci zjevně nehodlají způsobit jeden druhému závažnější újmu). Jde o reakci na takový útok, který je podle obecných měřítek vnímán jako surový, bolestivý, citelně ohrožující fyzickou integritu napadeného (zejména silné údery a kopy do oblasti hlavy a jiných citlivých částí těla). Jestliže napadená osoba v bezprostřední reakci na takový útok, pod dojmem otřesu z přestálého útoku, překročí meze nutné obrany a útočníka usmrtí nebo mu ublíží na zdraví, přichází v úvahu aplikace privilegovaných skutkových podstat podle § 141 odst. 1 a podle § 146a tr. zákoníku, která umožňuje nikoli beztrestnost, ale pouze mírnější postih excesů z nutné obrany. Kritériem tu je sociálně eticky odůvodnitelná shovívavost vůči pachateli, který se trestného činu dopustil v excesu z nutné obrany. Ústavní soud se domnívá, že právě taková situace mohla nastat v tomto posuzovaném případě. Pachatel, který za těchto okolností překročil meze nutné obrany, mohl jednat pod dojmem otřesu z přestálého útoku.“⁷⁷

Jak jsem již zmiňovala v úvodu podkapitoly Nález ústavního soudu III. ÚS 3395/10-1 ze dne 18. 9. 2012 je naprosto stěžejní v mnoha ohledech. Především je důležitý pro samotný proces dokazování a zásadní pro osvětu obecných soudů při výkladu a právní kvalifikaci omluvitelné pohnutky, která je základním rozlišujícím kritériem pro správnou kvalifikaci trestného činu. Při správném výkladu důkazních prostředků tak nemusí docházet k výkladu v neprospěch pachatele pouze z důvodu neznalosti obecných principů, ale bude přihlíženo ke skutečné váze a prospěchu daného důkazního prostředku.

---

⁷⁷ Nález Ústavního soudu ze dne 18. září 2012, sp. zn. III. ÚS 3395/10-1.

8. Ukládání trestu

Účelem trestního práva je ochrana fyzických a právnických osob, jejich práv, šetření jejich zájmů a udržování pořádku ve společnosti. V případě, kdy jsou porušeny nebo ohroženy trestním právem chráněné zájmy, je třeba, aby bylo prosazeno právo a to právě prostřednictvím trestních sankcí. Trestní zákoník vychází z dualismu trestních sankcí. Rozlišuje trestní sankce na tresty a ochranná opatření.⁷⁸ Obecně při stanovení druhu a výměry trestu soud přihlíží k povaze a závažnosti spáchaného trestného činu, k osobním, rodinným, majetkovým a jiným poměrům pachatele, k jeho chování, k jeho dosavadnímu způsobu života a k možnosti jeho nápravy. Dále přihlíží k povaze a závažnosti trestného činu, jež jsou určovány zejména významem chráněného zájmu, který byl činem dotčen, způsobem provedení činu a jeho následky, okolnostmi, za kterých byl čin spáchán, osobou pachatele, mírou jeho zavinění a jeho pohnutkou, záměrem nebo cílem.⁷⁹

V případě trestného činu zabití musí soud při ukládání trestní sankce přihlížet k motivu pachatele trestného činu více než u jakýchkoliv dalších trestných činů neboť právě subjektivní stránka je stěžejním odlišujícím kritériem vzhledem k dalším trestným činům. Při konečném rozhodování o uložení trestní sankce je tak třeba brát v potaz všechny specifické okolnosti, jež vedly pachatele k jeho jednání.

8.1. Tresty

Za trestný čin zabití uvádí trestní zákoník trest odnětí svobody. Na tři léta až deset let bude pachatel zabití potrestán v případě, kdy naplnil základní skutkovou podstatu tohoto trestného činu. Při naplnění znaků kvalifikované skutkové podstaty pak bude pachatel potrestán odnětím svobody na pět až patnáct let. Kvalifikovaná skutková podstata v sobě zahrnuje zvláště přitěžující okolnosti případů, kdy je čin spáchán na dvou nebo více osobách, na těhotné ženě, nebo na dítěti mladším patnácti let.⁸⁰ Toto je shodné u trestného činu vraždy. Nad rámec kvalifikované skutkové podstaty zabití, vražda obsahuje ještě další zvláště přitěžující okolnosti. Jedná se o případy, kdy je čin spáchán na úřední osobě při výkonu nebo pro výkon její pravomoci, na svědkovi, znalci nebo tlumočnickovi v souvislosti s výkonem jejich povinnosti, na zdravotnickém pracovníkovi při výkonu zdravotnického zaměstnání nebo povolání směřujícího k záchraně života nebo ochraně zdraví, nebo na jiném, který plnil svoji obdobnou povinnost při ochraně života, zdraví nebo majetku vyplývající z jeho

---

⁷⁸ §36 TrZ.

⁷⁹ §39 TrZ.

⁸⁰ §141 odst. 2 TrZ.

zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce nebo uloženu mu podle zákona, na jiném pro jeho skutečnou nebo domnělou rasu, příslušnost k etnické skupině, národnost, politické přesvědčení, vyznání nebo proto, že je skutečně nebo domněle bez vyznání, opětovně, zvláště surovým nebo trýznivým způsobem, nebo v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného majetkový prospěch nebo ve snaze zakrýt nebo usnadnit jiný trestný čin nebo z jiné zavrženíhodné pohnutky.⁸¹ Tyto přitěžující okolnosti zabití nejsou u trestného činu zabití upraveny převážně z důvodu jejich společenské neomluvitelnosti.

Co se týká případů spáchaných „opětovně“ na to pamatoval zákonodárce pouze u vraždy. K naplnění znaku spočívajícího v opakovaném spáchání trestného činu postačí jakýkoliv případ opakování téhož trestného činu. Není třeba, aby byl za takový čin pravomocně odsouzen, a není významné, zda se ohledně takového odsouzení na pachatele hledí, jako by odsouzen nebyl.⁸² U zabití zákonodárce přitěžující okolnost spočívající na opakování trestného činu opomněl. Zřejmě nepočítal s variantou, že by opakované zabití bylo i nadále společností omluvitelné.

Významnou přitěžující okolností je spáchání vraždy zvláště surovým nebo trýznivým způsobem. „*O zvlášť trýznivý způsob půjde tehdy, jestliže oběť je vystavena bolestem na hranici snesitelnosti trvajícím třeba i po kratší dobu, nebo sice méně intenzivním, ale zato déle trvajícím, které velmi citelně zasahují celou osobnost poškozeného. Usuzovat na něj lze z takových okolností, které charakterizují subjektivní neúměrně kruté pociťované prožitky oběti, jež vnímala od doby, kdy na ní pachatel začal uskutečňovat vražedný mechanismus, až do okamžiku její smrti. Rozhodné pro tuto zvlášť přitěžující okolnost jsou vnímání a prožívání bolestivosti při utrpených zraněních a vypjatosti psychického prožívání traumatu smrti, a to v míře velmi intenzivní, v níž oběť prožívala důsledky útrap, jimž byla vystavena. O případ znaku způsobu „zvlášť surového“ jde tehdy, když čin svým provedením výraznou měrou přesahuje obvyklou míru surovosti, což je dáno především okolnostmi, které charakterizují použité násilí z hlediska vnějšího dopadu činu na poškozeného. Rozumí se jím vražedný útok s vysokou mírou brutality, která se podstatně vymyká z rámce běžného u většiny trestných činů tohoto druhu. Není však vyloučeno, aby tento útok zároveň vyvolával zvýšenou trýzeň poškozeného.*“⁸³ Tato přitěžující okolnost taktéž nebude u zabití přicházet v úvahu. Zabití účelově reaguje na situace, kdy je jednání pachatele ospravedlnitelné. Spáchání trestného činu zvláště surovým nebo trýznivým způsobem naopak svědčí o vysoké společenské závažnosti.

---

⁸¹ § 140 odst. 3 písm. d) až j) TrZ.

⁸² Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. března 2014, sp. zn. 8 Tdo 1301/2013.

⁸³ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4. června 2014, sp. zn. 8 Tdo 462/2014-52.

Trestní zákoník se snaží ochránit společnost před mnohdy brutálním jednáním pachatele trestného činu, kde je nadmíru ohrožující. Pokud by kvalifikovaná skutková podstata zabití připouštěla tuto přitěžující okolnost, byla by popřena samotná podstata tohoto trestného činu.

Ani poslední přitěžující okolnost subsumovaná pod §140 odst. 3 písm. j) nelze využít u zabití, neboť jednání pachatele svědčí o jeho bezohlednosti a sobeckosti vůči lidskému životu.⁸⁴

Jak již bylo zmíněno výše, trestný čin zabití je kategoricky zařazen mezi zvlášť závažné zločiny. U mladistvých pachatelů je pak trestní sazba snížena na polovinu, přičemž horní hranice trestní sazby nesmí převyšovat pět let a spodní hranice trestní sazby jeden rok.⁸⁵

Jako hlavní sankce jsou nejčastěji ukládány tresty odnětí svobody. Nepodmíněný trest odnětí svobody je trestem univerzálním, je možné jej uložit prakticky za každý trestný čin ve zvláštní části TrZ. Ukládá se nejvýše na dvacet let, nebude-li se jednat o mimořádné zvýšení trestu odnětí svobody. Nepodmíněný trest odnětí svobody se vykonává podle jiného právního předpisu ve věznicích. Pro pachatele trestného činu zabití je tento trest nepřísnější.

Podmíněné odsouzení k trestu odnětí svobody je mírnější formou nepodmíněného trestu odnětí svobody. Ovšem i tato varianta trestu zahrnuje jeho přísnější formu a to podmíněné odsouzení k trestu odnětí svobody s dohledem. Dle §81 TrZ může soud podmíněně odložit výkon trestu odnětí svobody nepřevyšujícího tři léta, jestliže vzhledem k osobě a poměrům pachatele, zejména s přihlédnutím k jeho dosavadnímu životu a prostředí, ve kterém žije a pracuje, a k okolnostem případu má důvodně za to, že k působení na pachatele, aby vedl řádný život, není třeba jeho výkonu. Podmínkou je, aby pachateli trestného činu zabití nebyl uložen trest vyšší nežli tři léta. V případě uložení tohoto trestu zůstává pachatel trestného činu na svobodě a je mu zároveň stanovena zkušební doba na jeden rok až pět let. Zkušební doba počíná právní mocí rozsudku.⁸⁶ V této době se pachatel musí osvědčit. O tom zda se pachatel osvědčil či nikoliv rozhoduje soud. Když se pachatel neosvědčí, nastupují následky dle trestního zákoníku. Podmíněný odklad výkonu trestu odnětí svobody s dohledem je ukládán v případě, kdy je třeba zvýšeně sledovat a kontrolovat chování pachatele a poskytnout mu potřebnou péči a pomoc ve zkušební době. Soud za podmínek uvedených v § 81 odst. 1 podmíněně odložit výkon trestu odnětí svobody nepřevyšujícího tři léta za současného vyslovení dohledu nad pachatelem.⁸⁷

---

⁸⁴ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník*, 2. vydání, Praha: C. H. Beck, 2012, s. 1477-1478.

⁸⁵ §31 odst. 1 ZSVM.

⁸⁶ §82 odst. 1 TrZ.

⁸⁷ §84 TrZ.

Obecně můžeme říci, že u běžných případů zabití se bude výměra trestu pohybovat v mezích stanovených §141 Trz v základní skutkové podstatě od tří do deseti let, v případě kvalifikované skutkové podstaty potom ve výměře od pěti do patnácti let. Soud může ve výjimečných případech snížit trest odnětí svobody pod dolní hranici stanovené trestní sazby podle TrZ. Bude jednat o případy, kdy soud vzhledem k okolnostem případu nebo k poměrům pachatele usoudí, že by použití trestní sazby odnětí svobody trestním zákonem stanovené bylo pro pachatele nepřiměřeně přísné a že může dosáhnout nápravy pachatele i trestem kratšího trvání.⁸⁸ V případě kvalifikované skutkové podstaty zabití uvedené v § 141 odst. 2 TrZ není možné uložit trest odnětí svobody kratší nežli jeden rok, jelikož dolní hranice trestní sazby zde činí pět let.⁸⁹

8.2. Ochranná opatření

Ochranná opatření jsou upravena v §96 a násl. TrZ. Ochranná opatření lze ukládat za splnění zákonných podmínek samostatně i vedle trestu.⁹⁰ Vedle trestu lze ochranná opatření ukládat pouze za splnění dalších zákonných podmínek. V případě trestného činu zabití může být uloženo ochranné opatření vedle trestu v závažných případech a vzhledem k osobě pachatele. Ochrannými opatřeními jsou ochranné léčení, zabezpečovací detence, zabránění věci, zabránění části majetku a ochranná výchova.⁹¹

8.3. Trestní sankce za trestný čin zabití

Jak bylo zmíněno výše, nejčastějším trestem je trest odnětí svobody. Vzhledem k tomuto trestu soudy volí spíše nepodmíněný trest odnětí svobody. Statistické údaje ukazují, že z celkového počtu odsouzených bylo 35 pachatelů trestných činů odsouzeno k nepodmíněnému trestu odnětí svobody. K podmíněnému odsouzení, trestu odnětí svobody pak bylo odsouzeno 11 pachatelů trestných činů zabití. Nejvíce pak k tomuto bylo odsouzeno v letech 2013 a 2014, kdy počet podmíněných odsouzení k trestu odnětí svobody byl vyšší než počet nepodmíněných trestů odnětí svobody. V dalších letech převažoval vždy trest nepodmíněný trest odnětí svobody.

Vedle trestu odnětí svobody byla v 11 případech uložena také vedlejší trestní sankce. Jednalo se vždy o tzv. jiný trest. Jiným trestem může dle statistické ročenky kriminality MS

---

⁸⁸ § 58 odst. 1 TrZ.

⁸⁹ § 58 odst. 3 písm. c) TrZ.

⁹⁰ §97 odst. 1 TrZ.

⁹¹ §98 odst. 1 TrZ.

ČR být ztráta čestných titulů a vyznamenání, ztráta vojenské hodnosti, propadnutí majetku, propadnutí věci, vyhoštění, zákaz pobytu.⁹² V případě trestného činu zabití přichází v úvahu zejména trest propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty. Tento trest je ukládán zejména v případech, kdy je k usmrcení oběti využita zbraň.⁹³

Ochranná opatření byla uložena pouze v 5 případech. Jednalo se konkrétně o protitoxikomanické a protialkoholní ochranné léčení. Dále zabránění věci nebo jiné majetkové hodnoty.

---

⁹² Ministerstvo spravedlnosti ČR. *Statistická ročenka kriminality* [online]. www.justice.cz, [cit. 20. října 2019]. Dostupné na <<https://cslav.justice.cz/InfoData/statisticke-rocenky.html>>.

⁹³ Srov. Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 16. listopadu 2016, sp. zn. 40 T8/2016-503.

9. Komparace se zahraniční právní úpravou

Jak bylo zmíněno výše, odborná veřejnost v České republice dlouho před zakotvení trestného činu zabití prahla po úpravě privilegujících okolností vraždy. Velikou roli v tomto procesu mimo společenskou poptávku sehrála i zahraniční úprava, kde usmrcení za privilegujících okolností bylo zakotveno již dávno, než se tomu tak stalo u nás. Trestní právo jednotlivých zemí povětšinou zohledňuje omluvitelná hnutí mysli potažmo rozrušení pachatele a ještě častěji bere v potaz tzv. provokaci ze strany poškozeného. Každý stát tak činí s různou intenzitou a přísností skrze rozdílně řešená ustanovení obecné a zvláštní části trestních zákonů. Dále se v trestních zákonech objevují speciální ustanovení o mírnějším postihu pachatelů, u kterých exces z nutné obrany měl podobu zkratkovitě reakce ve zmatku, úleku či strachu. Velmi často se také zahraniční zákonodárci uchylují k diferenciaci úpravy deliktů ve zvláštních částech trestních zákonů. Provokace poškozeného se tak stává rozlišujícím kritériem mezi méně závažnými a závažnějšími typy deliktů, spočívajících v úmyslném usmrcení člověka. Vybrala jsem pouze pár zemí jako příklad, kde je tento institut upraven již historicky.

Německo

Německá právní úprava je již tradičně charakterizována diferenciací mezi závažnějšími a méně závažnými formami úmyslných usmrcení.⁹⁴ Již historické německé úpravy trestních předpisů využívali pojmové rozlišení mezi zabitím (Totschlag) a vraždou (Mord). Toto řešení pak využívá i platný trestní zákon Strafgesetzbuch (StGB) z roku 1941.

Platné znění relevantních ustanovení německého zákona je následující:

§ 211 Vražda

- (1) *Vrah bude potrestán trestem odnětí svobody na doživotí.*
- (2) *Vrahem je ten, kdo pro pouhé potěšení, za účelem pohlavního uspokojení, ze ziskovosti nebo z jiných nízkých pohnutek, zákeřně nebo surově nebo obecně nebezpečnými prostředky nebo za účelem usnadnění nebo zakrytí jiného trestného činu usmrtí člověka.*

---

⁹⁴ HOŘÁK, Jaromír. *Vyprovokované zabití v německém trestním právu* [online]. mvcr.cz, 2008 [cit. 25. října 20019]. Dostupné na <<https://www.mvcr.cz/clanek/vyprovokovane-zabiti-v-nemeckem-trestnim-pravu.aspx>>.

§ 212 Zabití

(1) Kdo jiného usmrtí, aniž by byl vrahem, bude jako pachatel zabití potrestán trestem odnětí svobody v trvání nejméně pěti let.

(2) V obzvlášť závažných případech necht' je uložen trest odnětí svobody na doživotí.

§ 213 Méně závažný případ zabití

Byl-li pachatel zabití bez vlastní viny vyprovokován k hněvu a tím na místě stržen k činu zlým nakládáním nebo těžkou urážkou způsobenou jemu nebo jeho rodinnému příslušníku usmrcenou osobou, nebo jde-li z jiných důvodů o případ méně závažný, bude trest uložen v rozmezí od jednoho roku do deseti let odnětí svobody.

Z hlediska typologie právních úprav německá právní úprava využívá tzv. modifikované trojstupňovosti (tripartici). Jak je uvedeno výše, vedle pojmově odlišené základní a kvalifikované formy úmyslného usmrcení tj. vraždy a zabití StGB upravuje ještě méně závažný případ zabití v §213. Jedná se tak o pojmově neodlišenou privilegovanou formu od základního typu deliktu. Zároveň je i u trestného činu zabití v §212 odst. 2 StGB v obzvlášť závažných případech upravena trestnost jako u trestného činu vraždy a to ve formě trestu odnětí svobody na doživotí.

V německém právu existuje i institut pro český trestní zákon neznámý. Jedná se o specifický typ homicidia, a to usmrcení na žádost upravený v §216 StGB. Na rozdíl od českého trestního zákona ten německý StGB nezná privilegovanou skutkovou podstatu trestného činu vraždy novorozeného dítěte matkou, který je v české právní úpravě zakotven již poměrně dlouho. Případy vraždy novorozeného dítěte matkou řeší německá právní úprava pomocí druhé alternativy méně závažného případu zabití dle §213 StGB..

Rakousko

V rakouské právní úpravě trestního zákoníku (Strafgesetzbuch) neboli Spolkový zákon z 23. 01. 1974, ve znění novely č. 134/2013 zařazuje trestná jednání proti životu do zvláštní části trestního zákoníku. Konkrétně jsou tato jednání upravena v §75 až §95.

Zabití je upraveno v §76, jehož znění je následující: „*Kdo se ve všeobecně pochopitelném mocném pohnutí myslí nechá strhnout k tomu, aby usmrtil jiného, trestá se trestem odnětí svobody od pěti do deseti let.*“ Privilegovaná skutková podstata zabití je zde založena výhradně na znaku ospravedlnitelného afektu. Razantní rozdíl, můžeme spatřit

v trestní sazbě za trestný čin zabití, kdy u vraždy se trestní sazba pohybuje v rozmezí od deseti do dvaceti let nebo trestem odnětí svobody na doživotí. Rakouské trestní právo na rozdíl od české právní úpravy zakotvuje trestný čin usmrcení na žádost, který je upraven v §77 „*kdo usmrtí jiného na jeho vážnou a naléhavou žádost, trestá se trestem odnětí svobody od šesti měsíců do pěti let*“. Zde je trestní sazby ještě nižší než u obou výše zmíněných úmyslných usmrcení.⁹⁵

Slovensko

Trestné činy proti životu a zdraví jsou koncipovány hned v druhé části hlavě I. zákona č. 300/2005 Z. z., trestný zákon ve znění pozdějších předpisů. Trestný čin zabití je upraven v §147 a §148 TZ. Skutkovou podstatu tohoto trestného činu v slovenském podání ovšem nelze směřovat s trestným činem zabití, tak jak jej chápe české trestní právo v §141 TrZ. Následkem je v obou případech sice smrt, k čemuž také směřuje jednání pachatele, nicméně je zde zcela jiné pojetí úmyslu, ke kterému jednání směřuje. Dle slovenské první úpravy: „*Kto v úmysle spôsobiť ťažkú ujmu na zdraví inému z nedbanlivosti spôsobí smrť, potrestá sa odňatím slobody na sedem rokov až desať rokov.*“ Zde je trestným činem zabití vinen ten, jehož úmysl směřuje ke způsobení těžké újmy na zdraví dle §147 TZ. Dále dle §148 TZ „*Kto v úmysle ublížiť na zdraví inému z nedbanlivosti spôsobí smrť, potrestá sa odňatím slobody na tri roky až osem rokov.*“ Úmysl pachatele trestného činu opět směřuje ke způsobení újmy na zdraví, ovšem nedbalostním jednáním je způsobena smrt člověka. K samotné smrti se tak vztahuje zavinění ve formě nedbalosti. „*Právní názory na posouzení, zda jde o úmyslný trestný čin nebo delikt nedbalostní, se však různí. Někteří odborníci uvedený trestný čin považují za úmyslný, což odůvodňují tím, že pachatel koná v úmyslu způsobit těžkou újmu na zdraví, resp. ublížení na zdraví, ale z nedbalosti způsobí smrt. Nedostatkem tohoto názoru je skutečnost, že pachatel nenaplní znak úmyslného zavinění, neboť u něj schází tzv. volní složka ve vztahu ke způsobení smrti.*“⁹⁶

Jako privilegovanou skutkovou podstatu vraždy chápe slovenský trestní zákoník pouze vraždu novorozeného dítěte matkou, kterou upravuje v §146 TZ.

---

⁹⁵ Strafgesetzbuch vom 23. 1. 1974, in der geltenden Fassung. BGBl. Nr. 60/1974.

⁹⁶ ZÁHORA, Jozef. Trestné činy proti životu a zdraví. *Acta Universitatis Carolinae*, 2007, roč. 2007, č. 2, s. 196.

Francie

Naproti tomu například francouzský právní řád žádnou privilegovanou skutkovou podstatu vraždy nezná. Upravuje však široké spektrum kvalifikovaných skutkových podstat tohoto deliktu.⁹⁷ Zarazilo mne systematické zařazení francouzského trestního práva mezi právo soukromé.

Polsko

Ani polský trestní zákoník (Kodeks karny. Dz.U.97.88.553.) nezná přímo termín zabití, tak jak je užíván v České republice. V Polsku trestní zákoník upravuje obdobu tohoto trestného činu ve svém čl. 148, konkrétně v §4 kde je upraveno: „*Kdo zabije člověka pod vlivem silné rozhořčení odůvodňují okolnosti, bude potrestán odnětím svobody na jeden rok až let 10.*“ Zde je dolní hranice trestní sazby dokonce nižší než v naší právní úpravě. Ihned v článku následujícím je upravena obdoba vraždy novorozeného dítěte matkou. „*Matka, kdo zabije dítě během porodu vzhledem k jeho průběhu, bude potrestán odnětím svobody 3 měsíců až pět let 5.*“ I zde je polský zákonodárce, co se týká trestání matek podstatě shovívavější nežli u nás.

---

⁹⁷ Code penal francais de 16. 12. 1992, tel que modifié. La loi n ° 92-1336.

Závěr

Trestný čin zabití a jeho přínos pro českou trestně právní úpravu hodnotím jako velmi pozitivní. I tím, že široká odborná veřejnost již historicky prahla po zakotvení privilegujících okolností úmyslných usmrcení, je jeho zakotvení více než žádoucí. Ještě před nabitím účinnosti nového trestního zákoníku bylo vydáno mnoho článků v odborných časopisech, kde byly rozebírány možné problémy, které sebou institut zabití může přinést. Ovšem tyto problémy byly z hlediska výkladového časem ustáleny. Co se ovšem neustálilo a to ani judikatorně je problematika dokazování vzhledem k tomuto trestnému činu. Proto jsem si kladla za úkol zhodnocení trestného činu zabití v souvislosti s problematikou dokazování. K dosažení tohoto cíle jsem využila jak metodu popisnou a komparační, tak metodu analytickou.

První kapitola mé práce je věnována historickému exkurzu a celkovému zařazení trestného činu zabití do historického kontextu, který je nezbytný pro komplexní pochopení dané problematiky.

Ve druhé kapitole se okrajově věnuji procesu zakotvení zabití konkrétně již v novém trestním zákoníku č. 40/2009 Sb. Snažím se zde zdůraznit potřebu diferencovanější skutkové podstaty vraždy, přičemž tuto potřebu odráží především společenská poptávka. Je řada životních situací, kdy je možno hovořit o do jisté míry společensky omluvitelném jednání. I sama důvodová zpráva hovoří o potřebě rozlišení situací, kdy je zkratkovité jednání pachatele trestného činu mnohdy dílem tragického okamžiku a tito pachatelé pak nezasluhují stejně tvrdé trestní sankce jako chladnokrevní vrazi, kteří jednají ze zavrženíhodných pohnutek.

Kapitola třetí popisuje jednotlivé znaky skutkové podstaty trestného činu zabití. Ve čtvrté kapitole věnuji pozornost subjektivní stránce, která je klíčová pro rozlišení trestného činu zabití od vraždy. Pozornost zaměřuji na privilegující okolnosti, za nichž pachatel jednal. Pachatel se činu dopouští buďto ve stavu silného rozrušení ze strachu, úleku, zmatku nebo jiného omluvitelného hnutí mysli, které je typickým afektdeliktem. Jako další okruh privilegujících okolností úmyslného usmrcení se jedná o provokaci tedy „předchozí zavrženíhodné jednání poškozeného“, které je nezávislé na omluvitelném hnutí mysli. Důležitost jsem přikládala judikatuře, neboť až tato reaguje na rozmanité životní situace spojené s řadou emocí. Až sama judikatura dala jasný řád tomu, které lidské emoce v kterých případech lze podřadit pod skutkovou podstatu zabití a které naopak nikoliv.

Pátá kapitola pojednává o rozlišení vraždy a zabití. Zabývala jsem se konkrétními statistickými údaji. Dle statistik kriminality bylo od roku 2010 až do srpna letošního roku tj.

roku 2019 zjištěno celkem 1577 trestných činů registrovaných jako trestný čin vraždy a pouhých 7 případů zabití. Obdobně hovoří i statistiky soudů, kdy nepoměr celkově odsouzených 736 osob za trestný čin vraždy dle §140 oproti 46 osobám odsouzených za trestný čin zabití dle §141 je opět zřejmý. Orgány činné v trestním řízení přistupují k právní kvalifikaci jako trestného činu zabití velmi restriktivně. Podmínky pro naplnění skutkové podstaty tohoto trestného činu se zdají být opravdu nesplnitelné. Prostudovala jsem řadu rozhodnutí soudů krajských, vrchních a soudu Nejvyššího. Dospěla jsem k závěru, že největší problém při kvalifikaci trestného činu zabití je nedostatečné zjištění všech skutkových okolností. Potažmo i v případě, kdy jsou všechny skutkové okolnosti zjištěny je obrovský problém v procesu dokazování, neboť motiv pachatele je obtížně prokazatelný.

Na tuto problematiku navazuji v kapitole šesté, kde řeším konkrétní trestní kauzu a to vraždu tchána v Bedihošti u Prostějova. V tomto případě soud dle mého názoru nedostatečně zjistil skutkový stav, jež předcházela samotnému incidentu a nevzal v potaz všechny okolnosti, které ke skutku pachatele mohly potencionálně vést. I v případě, kdy by pachatel usiloval pouze o zmírnění trestu je záhodno prokázat všechny skutkové okolnosti případu a to právě včetně motivu pachatele. Dle mého názoru mělo být využito dalšího znaleckého dokazování.

V rámci sedmé kapitoly jsem využila Nálezů Ústavního soudu III. ÚS 3395/10-1 ze dne 18. 9. 2012, kde jsou nastíněna zcela zásadní kritéria, která je třeba zohlednit při procesu dokazování trestného činu. Sám Ústavní soud v tomto ohledu shrnul mezery, které se vyskytly a měly zásadní význam pro správnou právní kvalifikaci trestného činu.

Osmá kapitola je zaměřena na ukládání trestních sankcí. Nejčastějším trestem, který je za zabití ukládán, je nepodmíněný trest odnětí svobody. Soudy přistupují taktéž k ukládání vedlejších sankcí. V tomto ohledu se jedná zejména o trest propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty v případech, kdy je k usmrcení oběti využita zbraň.

V deváté kapitole se věnuji zcela okrajově komparaci se zahraniční právní úpravou. Zde jsem využila trestní právní úpravy Německa, Rakouska, Slovenska, Francie a Polska. Nejvíce mne zaujala právní úprava našich sousedů, kde pojetí jejich právní úpravy trestného činu zabití je zcela odlišné od chápání tohoto trestného činu v České republice. Následkem je v obou případech zabití sice smrt, k čemuž také směřuje jednání pachatele, nicméně je zde zcela jiné pojetí úmyslu, ke kterému jednání směřuje. V rámci slovenské právní úpravy je trestným činem zabití vinen ten, jehož úmysl směřuje ke způsobení těžké újmy na zdraví nebo dojde k usmrcení ovšem ve formě nedbalosti.

Zakotvení trestného činu zabití do české právní úpravy celkově hodnotím jako pozitivní. Z hlediska dokazování tohoto trestného činu jsem shledala velké nedostatky.

V důsledku nichž je této právní kvalifikace využíváno jen velmi zřídka. Vzhledem k dlouholeté snaze o zakotvení tohoto institutu je paradoxní, jak málo je ho využíváno. Dospěla jsem k závěru, že tento fakt není dán nízkým počtem trestních kauz, které by bylo možno kvalifikovat jako trestný čin zabití. Problém spatřuji u procesu dokazování. Je zřejmé, že v rámci procesu dokazování je nejobtížnější zjištění motivu pachatele trestného činu, ale v případech tak závažných jako jsou úmyslná usmrcení je opravdu záhodno tyto dva trestné činy řádně odlišovat. Právní kvalifikace trestného činu jako vraždy nebo zabití nemá totiž dopad pouze z hlediska trestní sazby. Dopady nesprávné kvalifikace trestného činu jsou mnohem širší a stigma vraha sebou pachatel nese celý život.

Seznam použitých zdrojů

Monografie

FENYK, J., CÍSAŘOVÁ, D., GŘIVNA, T. a kol. *Trestní právo procesní*. 6. vydání, Praha: Wolters Kluwer, 2015, 928 s.

HLAVINKA, Pavel. *Psychologie pro právníky*. 3. Vydání. Univerzita Palackého v Olomouci, 2013. 198 s.

HOŘÁK, J. *Trestněprávní a kriminologické aspekty vražd*. 1. vydání, Praha: Univerzita Karlova, Právnická fakulta, 2011. 256 s.

JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část*. 5. vydání. Praha: Leges, 2016. 976 s.

JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část*. 7. vydání. Praha: Leges, 2019. 1000 s.

JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo procesní*. 4. vydání. Praha: Leges, 2016. 848 s.

JELÍNEK, J. a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 7. vydání. Praha: Leges, 2017. 1312 s.

NAKONEČNÝ, M. *Lidské emoce*. 1. vydání, Praha: ACADEMIA, 2000, 336 s.

STAŇKOVÁ, L., ŠČERBA F., VICHLENDÁ M. *Násilná kriminalita*. Praha: Leges, 2014, 264 s.

TAUCHEN, Jaromír; SCHELLE Karel. *Trestné činy proti životu a zdraví včera a dnes*. Ostrava: Key Publishing, 2015. Monografie (Key Publishing). 405 s.

TESAŘ, Jaromír. *Soudní lékařství*. 3., doplň. vyd. Praha: Avicenum, 1985, s. 690.

ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní právo hmotné*. 8. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016. s. 1052.

ZAPLETAL, J. *Úmyslná usmrcení (kriminologická a trestněprávní studie)*. Praha: Výzkumný ústav kriminologický, 1980, 226 s.

JELÍNEK, Jiří; SOVÁK, Zdeněk. *Trestní zákon a trestní řád: novelizované znění trestních kodexů: poznámky - judikatura*. Praha: SEVT, 1990. s. 191.

Komentáře

ŠÁMAL, P., PÚRY, F., RIZMAN, S. *Trestní zákon. Komentář*. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2004, 1980 s.

ŠÁMAL, P. a kol., *Trestní zákoník. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, 3632 s.

ŠÁMAL, P. a kol., *Trestní řád I. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 4720 s.

Odborné časopisy

CÍSAŘOVÁ, D. Iura novit curia. *Trestní právo*, 1998, roč. 3, č. 5, s. 19-20.

DOLENSKÝ, A. Momentum partus. *Trestní právo*, 1998, roč. 3, č. 3, s. 6.

EYSSELT, Eduard. K trestnému činu vraždy. *Socialistická zákonnost: časopis pro právní praxi*. Praha: Ministerstvo spravedlnosti ČSR, 1974, roč. 22, číslo 6, s. 324.

GŘIVNA, J. Privilegované skutkové podstaty de lege lata a de lege ferenda. *Trestní právo*, 2003, roč. 8, č. 6, s. 7.

HOŘÁK, Jaromír. Vražda a zabití v novém trestním zákoníku. *Bulletin advokacie*, 2009, č. 10, s. 53-66.

KOHÚT, Pavel. Rozdíl mezi trestným činem vraždy a zabitím. *Právní prostor*, 2014.

KUČERA, Jiří. Quis novit momentum partus (nativitatis)? *Zdravotnictví a právo*, 1999, č. 12, s. 11.

KUČERA, Jiří. Naplnění znaků skutkové podstaty trestného činu vraždy novorozeného dítěte matkou. *Trestněprávní revue*. 2003, č. 5, s. 139 – 144.

MUSIL, J. Český trestní zákon potřebuje diferenciovanější skutkovou podstatu úmyslného usmrcení. *Trestní právo*, 2004, roč. 9, č. 10, s. 14.

ŘÍHA, J. Ještě k privilegovaným skutkovým podstatám. *Trestní právo*, 2004, roč. 9, č. 4, s. 11.

ŽATECKÁ, Eva. Fenomén judikatury v právu - 46. Vybrané trestné činy proti životu ve světle nového trestního zákoníku a z pohledu judikatury. *Leges*, 2010, s. 396 - 402.

HÁJEK, František a kol. *Soudní lékařství*. Praha: APN, 1957, s. 283

TICHÝ, Lukáš. Trestný čin vraždy novorozeného dítěte matkou. *Trestní právo*, 2006, č. 7–8, s. 23 a 24.

ZÁHORA, Jozef. Trestné činy proti životu a zdraví. *Acta Universitatis Carolinae*, 2007, roč. 2007, č. 2, s. 196.

Zobecnující materiál Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 16. 6. 1976, Tpjf 30/76, uveřejněno pod č. 41/1976 Sb. rozh. tr. Dostupné v: *Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek*. 1976, roč. 28, s. 419 – 460.

Právní předpisy

Code penal francais de 16. 12. 1992, tel que modifié. La loi n ° 92-1336.

Listina základních práv a svobod vyhlášená usnesením předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., jako součást ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších ústavních zákonů.

Strafgesetzbuch vom 23. 1. 1974, in der geltenden Fassung. BGBl. Nr. 60/1974.

Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění zákona č. 52/2009 Sb., účinném ke dni 1. ledna 2009.

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody, ve znění pozdějších předpisů.

Důvodové zprávy

Vláda ČR. *Důvodová zpráva ze dne 25. 2. 2008 k návrhu trestního zákoníku*, sněmovní tisk 410/0. [online]. psp.cz, [cit. 20. září 2019]. Dostupné na <<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=5&ct=410&ct1=0>>.

Internetové zdroje

FREMR, Robert. *Zabití – hit trestního zákoníku?* [online]. jinepravo.blogspot.cz, 25. ledna 2010 [cit. 11. listopadu 2019]. Dostupné na <<http://jinepravo.blogspot.cz/2010/01/robert-fremr-zabiti-hit-trestniho.html>>.

HOŘÁK, Jaromír. *Vyprovokované zabití v německém trestním právu* [online]. mvcr.cz, 2008 [cit. 25. října 2019]. Dostupné na <<https://www.mvcr.cz/clanek/vyprovokovane-zabiti-v-nemeckem-trestnim-pravu.aspx>>.

KARÁSKOVÁ, Ivana. *Škrtil mou ženu, hájil se vrah tchána z Bedihoště. Ted' usiluje o obnovu procesu* [online]. Idnes.cz, 26. března 2019 [cit. 20. listopadu 2019]. Dostupné na <https://www.idnes.cz/zpravy/cerna-kronika/antonin-pospasil-vrazda-tchan-soud-rizeni-helena-pospasilova-bedihost.A190326_103906_domaci_jadv>.

Ministerstvo spravedlnosti ČR. *Statistická ročenka kriminality* [online]. www.justice.cz, [cit. 20. října 2019]. Dostupné na <<https://cslav.justice.cz/InfoData/statisticke-rocenky.html>>.

Policie České republiky. *Statistická ročenka kriminality* [online]. www.policie.cz, [cit. 20. října 2019]. Dostupné na <<https://www.policie.cz/statistiky-kriminalita.aspx>>.

VÁVRA, Libor. *Soulož jako předehra zabití (Post coitum omne animal triste?)* [online]. pravni prostor.cz, 6. června 2014 [cit. 20. listopadu 2019]. Dostupné na <<https://www.pravni-prostor.cz/clanky/trestni-pravo/souloz-jako-predehra-zabiti-post-coitum-omne-animal-triste>>.

Judikatura

Nález Ústavního soudu ze dne 3. května 2012, sp. zn. III. ÚS 284/12.

Nález Ústavního soudu ze dne 18. září 2012, sp. zn. III. ÚS 3395/10-1.

Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 16. listopadu 2016, sp. zn. 40 T8/2016-503.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR, publikované jako č. 10 v Bulletinu NS ČS 2/1987.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. března 2014, sp. zn. 8 Tdo 1301/2013.

Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 31. srpna 2005, sp. zn. 5 To 81/2005.

Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 8. února 2011, sp. zn. 7 To 1/2011.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. března 2012, sp. zn. 5 Tdo 168/2012-25.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. července 2011, sp. zn. 6 Tdo 693/2011.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4. června 2014, sp. zn. 8 Tdo 462/2014-52.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. června 2015, sp. zn. 6 Tdo 681/2015-25.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. dubna 2015, sp. zn. 8 Tdo 336/2015-25.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. května 2015, sp. zn. 7 Tdo 538/2015-39.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. května 2015, sp. zn. 7 Tdo 793/2010.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. května 2013, sp. zn. 7 Tdo 474/2013-39.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. ledna 2012 ve věci sp. zn. 3 Tdo 1539/2011.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. prosince 2003, sp. zn. 6 Tdo 1261/2003.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. srpna 2010, sp. zn. 7 Tdo 793/2010.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 5. září 2012, sp. zn. 7 Tdo 932/2012-2.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. září 2011, sp. zn. 6 Tdo 1063/2011.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 3. září 2013, sp. zn. 4 Tdo 821/2013-20.

Abstrakt

Diplomová práce se zabývá trestným činem zabití. Trestný čin ve smyslu §141 zákona č. 40/2009 Sb, trestního zákoníku, je řazen jako privilegovaná skutková podstata zabití až do nového trestního zákoníku z roku 2009. Předchozí právní úprava tento trestný čin neznala, proto bude úvod diplomové práce věnován především historickému exkurzu. Další kapitola se zabývá trestným činem zabití jako takovým, jak je definován TrZ. V části třetí práce již bude konkrétně rozebrána skutková podstata tohoto trestného činu, tedy objekt, objektivní stránka, subjekt a také subjektivní stránka činu. Dále je nastíněna okrajově problematika vraždy a tím se tedy práce dostává ke srovnání vraždy vs. zabití. Práce se zabývá především tedy rozlišením vraždy a trestného činu zabití, rozlišujícími kritérii, konkrétně silným rozrušením či předchozím jednáním poškozeného. Problematika rozlišení je zakončena další samostatnou kapitolou dokazování. Ve vztahu k dokazování je rozebrán Nález ústavního soudu III. ÚS 3395/10-1 ze dne 18. 9. 2012. Nechybí také kapitola věnovaná ukládání trestních sankcí, která je zaměřena na tresty a ochranná opatření, jež je možné pachateli za tento trestný čin uložit. Závěr diplomové práce je věnován srovnání trestného činu zabití se zahraniční právní úpravou.

Abstract

The theses deals with the crime of manslaughter. A criminal offense within the meaning of §141 of Act No. 40/2009 Sb., The Criminal Code, is classified as a privileged fact of manslaughter until the new Criminal Code of 2009. The previous legal regulation did not know this crime, therefore the introduction of the diploma thesis will be devoted mainly to the historical excursion. The next chapter deals with the crime of manslaughter as it is defined by TrZ. In the part of the third thesis, the fact of this crime, namely the object, the objective page, the subject and the subjective aspect of the crime, will be analyzed more specifically. Moreover, the issue of murder is outlined and so the work gets to the comparison of the murder vs. manslaughter. The thesis deals mainly with the distinction between murder and crime of manslaughter, distinguishing criteria, namely the strong disturbance or previous actions of the affected person. The issue of resolution is completed by another separate chapter of evidence. In relation to the evidence, the Constitutional Court Findings III. ÚS 3395 / 10-1 of 18 September 2012. There is also a chapter on the imposition of criminal sanctions which focuses on the penalties and protective measures that can be imposed on the

perpetrator for this crime. The conclusion of the diploma thesis is devoted to the comparison of the crime of manslaughter with foreign legal regulation.

Klíčová slova

Trestný čin zabití, skutková podstata, úmyslné usmrcení, vražda, silné rozrušení, strach, úlek, dokazování, zavrženíhodné jednání

Key words

The crime of manslaughter, factual basis, intentional killing, murder, strong distress, fear, fright, proving, despicable behaviour